

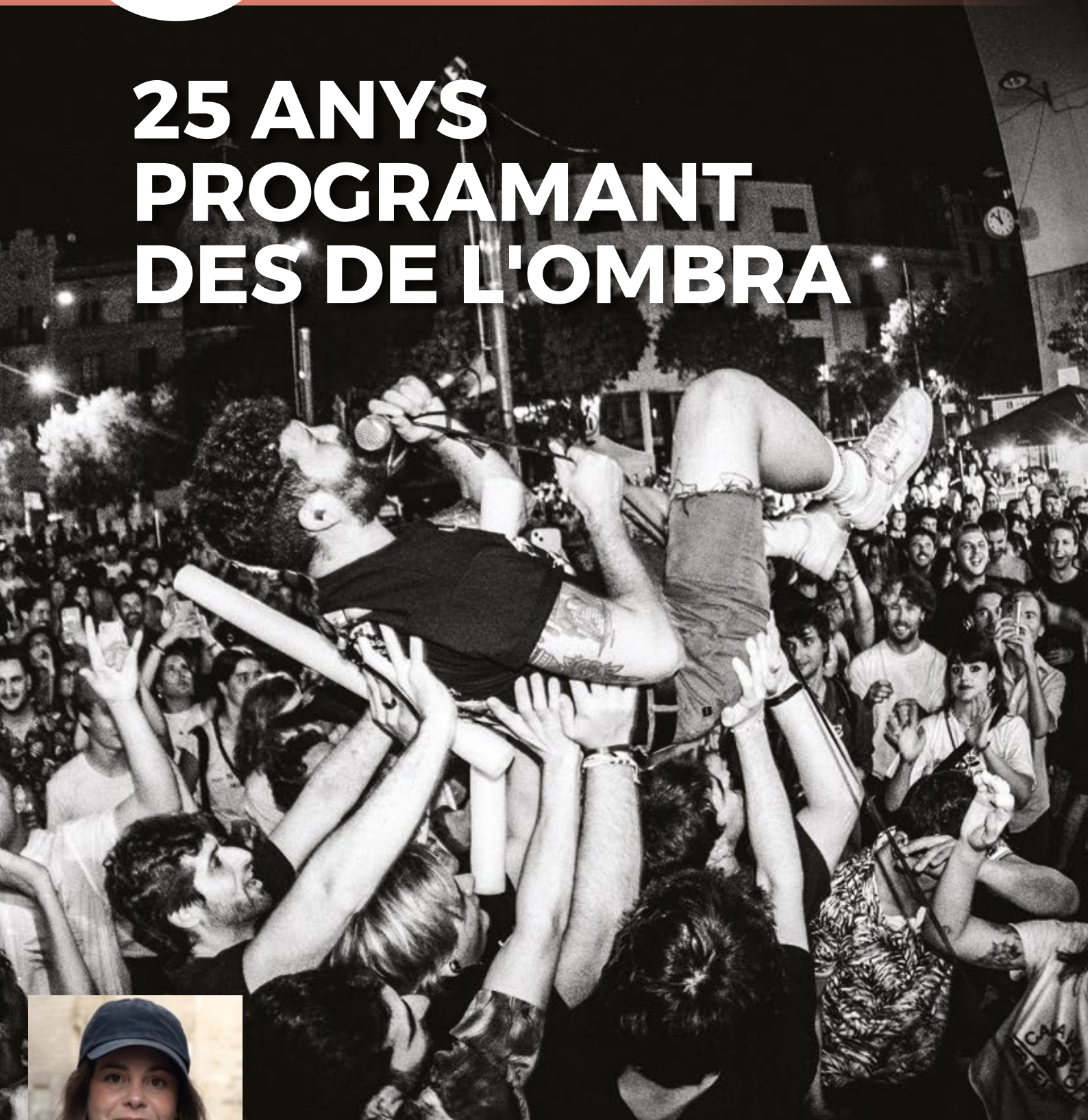

elpou.cat | 4,50€ | març 2026 | Núm. 428

EL POU DE LA GALLINA

REVISTA MANRESANA D'INFORMACIÓ I OPINIÓ

25 ANYS PROGRAMANT DES DE L'OMBRA

L'entrevista a Joana Pol, cantautora i editora discogràfica

La curiositat no té edat. Aprendre, tampoc.

Inscripcions
obertes

Formació universitària sense exàmens per a persones amb experiència

CURSOS MONOGRÀFICS TRIMESTRALS (abril – juny 2026)

CIÈNCIA I TECNOLOGIA

- Cosmologia
- La Séquia de Manresa
- Comportament humà

CULTURA I HUMANITATS

- Mitjans de comunicació i xarxes socials: històries, veritats i mentides
- L'art a l'edat contemporània

CONEIXEMENTS APLICATS

- Mediació en conflictes

SEMINARIS

- Envel·liment, inflamació i antiinflamatoris
- Del fax al TikTok: lideratge intergeneracional
- Introducció al Japonisme
- El Barroc a Catalunya
- Eines pràctiques per a la Meteorologia
- Seguretat informàtica

Més informació a:

T. 93 875 96 04 / Whatsapp: 626 782 498
usenior@umanresa.cat
www.umanresa.cat

U Sènior

UMANRESA | UVIC-UCC

UMANRESA

UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL DE CATALUNYA

El batec d'una ciutat

Un bon nombre de viles i ciutats catalanes, en els darrers vint anys, han acabat organitzant festivals de música fins al punt que el calendari de cites, especialment en etapa estival, ha quedat ben atapeït. A Manresa, cap iniciativa relacionada amb l'organització de concerts de música a gran escala ha acabat quallant i l'oferta es presenta de manera més disseminada i a partir d'iniciatives de caràcter popular que beuen més de la tradició de finals dels setanta i els vuitanta que no pas d'aquest segle que vivim. La programació de música queda força circumscrita a la Festa Major –amb el contrapunt popular de la Festa Major Alternativa– i, durant l'any, al Kursaal, que aprofita la mancança d'espais per rendibilitzar la tirada que ja de per si té la infraestructura. La resta d'iniciatives privades en el camp musical no han acabat mai de consolidar-se o s'han limitat a l'oferta de sales petites que han bastit petites programacions o festivals. En contraposició, d'un quart de segle cap aquí, sí que han brotat iniciatives independents, underground i de caràcter altruista que han contribuït a canviar l'escenari musical de la ciutat.

Mogudes en diferents registres musicals que han sabut trobar espai i públic per consolidar-se i esdevenir un contrapunt a l'*oficialitat* de l'habitual proposta manresana. Idees nascudes sobre la premissa que ser independent i autogestionat vol dir assumir el risc com a punt de partida i la passió com a motor. Tirar endavant projectes sense ànim de lucre, sense padrins ni estructures comercials al darrere, fora dels circuits oficials i dels grans esdeveniments, amb tot el que això implica: precarietat, incertesa i moltes hores invisibles.

Organitzar concerts des d'aquesta lògica no és una aposta econòmica, sinó una decisió política i cultural, una manera de fer que posa el desig, la comunitat i la necessitat d'expressió per davant del benefici. És treballar des de la convicció que la música en directe té valor per si mateixa, encara que no ompli titulars ni balances, i que fer possible un concert –encara que sigui per a poca gent– ja és, en si mateix, un acte de resistència i de compromís amb la cultura viva que contribueix al batec d'una ciutat.

Taula rodona sobre fer cervesa a Manresa

El dia 4 de febrer es va fer una nova taula rodona, dins del cicle Temes del Pou, a la Sala d'Actes del Centre Cultural el Casino, sobre el tema *Fer cervesa a Manresa*, moderada per Ferran Sardans, amb la participació d'Eric Prenyanosa, de La Taverna dels Predicadors; Lluís Matamala, de Cervesa Guineu; Aran Leon, de La Pirata; Dani Valentí, cerveser casolà, i Bernat Quer, de The Goats Alternative Project. Posteriorment, també s'hi va afegir Lluís Casals, d'Orbru. Durant l'acte, es va presentar la revista de febrer, en què es parla de les tècniques artesanals que han permès produir i distribuir cervesa des d'una mirada manresana.

Enric Casas, pregoner de la Festa de la Llum

El dia 13 de febrer, Enric Casas Bardolet, cofundador de Foto Art Manresa, ara fa 50 anys, i autor de moltes de les fotografies que il·lustren la nostra revista, va pronunciar al saló de sessions de l'Ajuntament de Manresa el pregó institucional de la Festa de la Llum, en què va entrellçar de manera magistral la història de la ciutat i l'evolució de la fotografia.

l'opinió del lector

Patrimoni i transparència

Voldria fer pública una qüestió relacionada amb el Patrimoni de Manresa i sobretot denunciar el secretisme amb què l'Ajuntament vol amagar el coneixement i el debat sobre els temes de patrimoni de la ciutat. Aquesta actitud de secretisme es veu clarament amb la resposta a la meua instància per tal que les actes de la Comissió Municipal de Patrimoni es facin públiques, com les actes de totes les altres comissions o consells municipals. Fa anys que està funcionant la Comissió Municipal del Patrimoni de Manresa i mai no s'ha publicat cap acta de les reunions en el web de l'Ajuntament de Manresa tal com fan les altres comissions o consells. A la meua petició perquè es publiquin al web de l'Ajuntament les actes de la Comissió Municipal del Patrimoni després de cada reunió, i que si la Comissió Municipal del Patrimoni de Manresa és secreta que es digui i es justifiqui per què no es publiquen les actes, aquesta va ser la seva resposta:

«Us informem que la raó principal per la qual no es poden publicar les actes de la Comissió Municipal de Patrimoni és la protecció del dret fonamental a la protecció de dades personals i la intimitat dels ciutadans. Tanmateix, en aplicació de les lleis de transparència, accés a la informació pública i bon govern, quan la informació a la qual voleu tenir accés no està publicada en el Portal de Govern Obert o altres webs municipals, podeu sol·licitar-la directament i, així, exercir el Dret d'accés a la informació pública. Es pot fer mitjançant el tràmit

següent: <https://www.manresa.cat/seu/menu/fitxa/793>. Aprofito l'avinentesa per agrair-vos que us hàgiu posat en contacte amb nosaltres per fer-nos arribar les vostres observacions. La vostra col·laboració contribueix a millorar la ciutat. Regidoria de Cultura i Llengua. Manresa, 27/11/2025».

Queda ben clar que en aquest tema del Patrimoni lamentablement i de manera enganyosa l'Ajuntament no vol gens de transparència i de participació ciutadana. Volen portar les coses de Patrimoni en secret, no fos que els ciutadans s'informessin del que es tracta en la Comissió Municipal del Patrimoni.

Jaume Serra Carné

MARCS MIRALLS OBRA GRÀFICA

PINTURES LAMINATS DECORACIÓ

Mel. 13 - 08241 MANRESA. Tel. 93 872 65 58

Fax. 93 872 85 93 eltallerscp@terra.es

Associació cultural El Pou de la gallina

President: Jaume Puig

Vicepresident: Ramon Fontdevila

Secretària: Lourdes Muñoz

Tresorer: Francesc García

Vocals: Joan Cals, Carles Claret,
Josep Maria Mata, Lluís Matamala,
Josep R. Mora, Montse Rosell, Jordi
Sardans, Teresa Torra i Joan Vilamala.

**Redacció, administració,
publicitat i subscripcions:**

Carrer Sobrerroca, 24, baixos

08241 - Manresa

Telèfon: 93 872 50 18

www.elpou.cat

elpou@elpou.cat

NIF: G58376682

Coordinador: Jordi Sardans

Cap de redacció: Carles Claret

Redacció: Jordi Estrada, Josep M. Oliva,
Alba Pararols, Ferran Sardans, Roger To-
rras, Lluís Virós.

Disseny: Carles Claret i Marc Prat

Maquetació: Marc Prat

Portada: Los Valiente (2023, plaça Sant Do-
mènec). Foto: Axel Casas.

Fotografia: Jordi Alavedra, Enric Casas,
Joan Closas.

Col·laboradors: Isaac Bosch, Gemma Cal-
met, Maria Camp, Llorenç Capdevila, Car-
me Carrió, Jordi Casas, Ignasi Cebrian, Cer-
cle Artístic de Manresa, Col·legi d'Enginyers
Tècnics Industrials de Manresa, Laura Estrada,
Josep M. Fius, Àngels Fusté, El Galliner,
Maria Gallofré, Jordi Girabal, Josep Girabal,
Pau B. Gros, Jaume Gubianas, Robert Martí,
Josep M. Mata, Oriol Pérez, Maria Picassó,
Quaderns de Taller, Montse Rosell, Laura
Serrat, Erques Torres, Joan Vilamala.

Administració:

Roger Torras

Impressió:

Difoprint, SL.

General Prim, 3-5.

08272 Sant Fruitós de Bages

Tel. 93 876 05 27

Distribució:

Sobrerroca Centre SL.

Tel. 93 873 92 34

Dipòsit Legal:

B-13.528-1987

ISSN: 2253-6647

Revista fundada el 1987

Membre de l'Associació

Catalana de la Premsa Comarcal

Premi Tasis Torrent 1991

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament
de la Presidència

Les col·laboracions que apareixen
signades a la revista no representen,
necessàriament, l'opinió
d'El Pou de la gallina

SUMARI 428

Març 2026

6 **DE MES A MES**

8 **ÀLBUM DE VISITES** JORDI ROBIROSA. Ferran Sardans

9 **600 PARAULES** ENTRE EL TEMOR I L'ESPERANÇA

Josep Ramon Mora

10 **FAVETS...**

JORNADES HISTÒRIQUES. Josep M. Oliva

DESCCLASSIFICACIONS DEL 23-F. Jordi Sardans

11 **...I TREMENDES**

LLIBRES: TRIAR-LOS, QUE ET TRIÏN. Àngels Fusté

QUE EL SOL NO ENS FONGUI EL CERVELL. Maria Gallofré

12 **TEMA DEL MES**

PROTAGONISTES INVISIBLES DE L'ESCENA MANRESANA

Roger Torras. Fotos: Arxius particulars

27 **REPORTATGE** QUATRE CARTES DE XESCO BOIX. Joan Vilamala

30 **D'AQUÍ I D'ALLÀ** HASAN TAUFIQ (INDONÈSIA)

32 **INNOVACIÓ I TECNOLOGIA** ELS DIFERENTS TIPUS DE GAS.

Josep M. Macià

34 **INDRETS** EL CAMÍ DE RONDA DE LES BRUCARDES .

Josep M. Mata, Josep Girabal

35 **NATURA URBANA** EDUCAR PER INCOMODAR. Ignasi Cebrian

36 **L'ENTREVISTA** JOANA POL. Jordi Sardans

41 **QUADERN OBERT** Josep Brunet Bacardit

42 **FILA CULTURAL** BOZZO-CASAS. J. Estrada

44 **LÈXIC A LA MANRESANA** AFIGANYAR. Jaume Puig

45 **CRÒNICA SOCIAL** VISITA D'EMPRESARIS DE MALÀISIA A LA FÀBRICA
DE SABATES PIELSA (1965). J. S.

46 **PROPOSTES** Maria Camp, Christian Carné, Jordi Casas i Roger Torras

47 **PATRIMONI CIUTADÀ** BLOC DE PISOS DE CARMÉ GALLIFA. Lluís Virós

48 **FANAL DE CUA**

L'ÀNIMA DEL GALLINER. Llorenç Capdevila

ESCULIES, EL MÓN D'AVUI. Joaquim Noguero

49 **EL CUL DEL POU**

Estel Blay i Anna Bosch, premi Rosa Argelaguet

5 de febrer. La Biblioteca del Campus Universitari acull el lliurament del Premi Rosa Argelaguet Isanta a Estel Blay Carreras i Anna Bosch Valls, tripulants de la missió espacial Hypatia II.

Traslladen el rector de Valldaura

5 de febrer. Gustavo Lombardo, el polèmic rector de la parròquia de Valldaura, de l'institut religiós del Verb Encarnat i conegut per les seves homilies contra el dimoni en la societat manresana i el Correfoc, és traslladat a una parròquia de Getafe.

Un incendi obliga a evacuar 28 persones

8 de febrer. Un foc virulent, originat a la planta baixa d'un bloc del número 29 de carrer Santa Llúcia, que queda irrecuperable, obliga a desallotjar setze veïns de l'immoble i dotze de l'edifici contigu.

La PAHC atura el desallotjament del Bloc 8

9 de febrer. La PAHC Bages i la mobilització veïnal aconseguixen aturar el desnonament del Bloc 8 del passatge Tudela. Un centenar d'activistes havien passat la nit a l'edifici, per tal d'impedir l'execució de l'ordre judicial que aquell matí va mobilitzar un fort dispositiu policial.

El jazz i Amat-Piniella reviu en a la Plana de l'Om

14 de febrer. Memòria.cat fa reviure a la Plana de l'Om una conferència feta per Joaquim Amat-Piniella, el 1932, acompanyat del pianista Ramir Torres, encarnats per l'actor Ferran Ribera i el músic David Martell, i dirigits per Fina Tapias.

El Carnestoltes evoca el món del circ

15 de febrer. El 48è Carnestoltes Infantil aplega setze comparses escolars, en una rua ambientada en el circ i presidida pel Rei i la Reina, acompanyats del Picapoll, amb espectacle de cloenda de La Crica.

L'aigua protagonitza els Jardins de Llum

15 de febrer. La dotzena edició dels Jardins de Llum posa l'accent en l'aigua, sota la direcció d'Albert Gusi, que rellena Roser Oduber, amb 27 accions, entre les quals destaquen les propostes immersives a l'Anònima o el bolets lluminosos a la Seu.

Alba Baltiérrez i l'escoltisme, premis Séquia

18 de febrer. La mestra Alba Baltiérrez Alier i l'escoltisme de Manresa reben al Museu de l'Aigua i el Tèxtil el desè Pemi Séquia, convocat per la Fundació Aigües de Manresa-Junta de la Séquia i la Fundació Universitària del Bages-UManresa.

fa 25 anys

La pagesia manresana s'adaptava per sobreviure

El número 154 de la revista, d'abril del 2001, publicava el reportatge de Lluís Cuberes *Els pagesos manresans lluiten per sobreviure*, en què s'explicava l'evolució del camp i de la pagesia manresana, amb els canvis propiciats per les conjuncions socials, climatològiques i econòmiques. Hi intervenien Josep Puigpelat i Joan Tatjé, de la Unió de Pagesos; Josep Cots i David Coll, de la JARC, pagesos del regadiu, com ara Tomàs Rubiralta, de Viladordis, el pastor de les Escodines Josep Serra, un dels darrers vaquers, Lluís Prat, i professors de l'Escola Agrària.

S'homenatjava la generació perduda de la República

El dia 16 de març la ciutat homenatjava una quinzena de polítics i intel·lectuals republicans, amb l'exposició *Joves i republicans: La República a Manresa (1931-1936)*. El dia 3, la Federació d'Associacions de Veïns havia convocat una cinquantena d'entitats per fomentar el treball en xarxa. I el dia 8 s'havia commemorat el Dia de la Dona Treballadora, amb la conferència de Dolors Isern *Homenatge a les dones treballadores de Manresa*. El dia 12, el president del Parlament, Joan Rigol, assistia a l'homenatge al regidor Eduard Bohigas, mort recentment. I el dia 20 s'iniciava la primera jornada de debat sobre el Pla Integral del Nucli Antic.

Sor Lucía torna a Ucraïna amb 21 vehicles

19 de febrer. La Caravana de la Bondat, la missió d'ajuda humanitària a Ucraïna impulsada per sor Lucía Caram i formada per 21 vehicles, surt de Barcelona amb destí a Odessa, coincidint amb el quart aniversari de la invasió russa i l'esclat de la guerra.

L'Encesa evoca l'arbre lul·lià

20 de febrer. Tot i que el vent dificulta que cremin les espelmes, l'Encesa de la Nova Llum mostra a Sant Domènec la proposta d'Anna Crespo inspirada en l'arbre de la ciència lul·lià, acompanyada de la frase «Som el somni», en record de Muriel Casals.

Manel Camp i Carles Cases comparteixen escenari

20 de febrer. Manel Camp i Carles Cases s'uneixen per presentar al Kursaal el nou espectacle conjunt, *Pianant*, on a través de dos pianos els dos artistes fusionen els seus singulars llenguatges, amb un concert que es preveu que giri arreu del país.

Foto Art Manresa administra la Festa de la Llum

21 de febrer. La fotografia és l'eix de la Festa de la Llum, de la mà de Foto Art Manresa, amb tirades fotogràfiques, concursos i tallers. El pregó institucional és a càrrec d'Enric Casas Bardolet i el pregó infantil el fan els alumnes de l'escola Ítaca.

Marta Soldado rep l'Amat-Piniella (foto: Eva Forn)

Marta Soldado rep el 26è premi Amat-Piniella

25 de febrer. L'escriptora Marta Soldado rep a la Plana de l'Om el 26è Premi Amat-Piniella, per la novel·la *Al bosc vermell, un cavall fuig*, amb actuació de la Companyia Els Carlins i projecció del pòdcast *Memòria escapçada*, fer per alumnes del CNLM.

La Fira de l'Aixada torna a atraure multituds

28 de febrer. La 29a edició de la Fira de l'Aixada, amb més de 300 participants i unes 200 parades, presenta novetats en els itineraris del rei i del bisbe, i nous escenaris al pati dels Carlins i la plaça Cerarols, que acull els jueus de l'Aixada.

Amunt i avall, per Jordi Sardans

Xemeneies industrials

Arran d'un parell d'articles publicats en aquesta revista i al butlletí AMCTAIC sobre les tretze xemeneies conservades: l'Anònima, les alcoholeres Cura i Manresana, les fàbriques del Salt, Panyos, Docks, Vermella i Blanca, Riera de Rajadell, Comtals, Guix, La Favorita i Tints Flotats, d'un passat industrial en què se n'han documentat 64, està bé que el Ple municipal hagi acordat posar plaques a les existents, on caldria dir quanta gent hi treballava i fer referència a les reivindicacions socials del moviment obrer. També és bona idea preparar una ruta cèntrica sobre les xemeneies per no haver de fer una gran caminada, ja que sovint estan molt allunyades. És interessant apuntar-se a la tendència patrimonial europea de justificar la pervivència de les xemeneies acompanyades d'altres elements com és el cas de l'Alcoholera Manresana on als baixos de la nova construcció residencial s'hi reproduïx les arcades de l'antic edifici industrial.

Soterrament de la via dels Catalans

Portàvem dos anys sense notícies del soterrament de la via dels ferrocarrils catalans del Baixador a la plaça Espanya, però el projecte ha revifat la polèmica. L'eminent geòleg Josep M. Mata ha insistit en la perillositat que comporta, d'afetacions als veïns del carrer Aragó, amb vibracions a les cases. Adverteix de la irresponsabilitat dels tècnics, enginyers i polítics que desdenyen la geologia, per tirar endavant sense preveure'n les conseqüències. Recentment, Mata ha consultat amb els seus exalumnes més avantatjats que li han garantit que actualment és possible canalitzar i entubar els dos torrents que hi conflueixen, el provinent del carrer de la Pau i el de Predicadors, però triplicarà el pressupost inicial i la ciutat caurà una vegada més en un endeutament totalment injustificat. S'han adduït diversos arguments en contra, com el fet que no hi ha cap estudi que n'avalï la necessitat. Perquè els polítics entrin en raó, caldrà pressió popular.

Jordi Robirosa, un pessic ‘apostoflant’

Ferran Sardans

Jordi Robirosa Dejean («De Jaén, em deien a l'escola franquista») va ser a la sala d'actes del Casino el 17 de febrer davant d'un públic fidel, que li reconeix la seva verborrea incombustible –la banda sonora del bàsquet nostrat durant dècades– i també la seva humanitat desbordant. El periodista no para, tot i la jubilació de TV3 després de quaranta anys de trin-xera i més de 3.000 retransmissions a l'esquena, i aquest cop va venir a Manresa, convidat pel cicle *Pessics de vida*, per conversar amb el company d'ofici Carles Jódar. Les nits de glòria al Palau o els viatges transoceànics per cobrir Jocs Olímpics queden ara en un segon pla, però Robirosa conserva aquell magnetisme proper, capaç de parlar-nos d'esports aparentment aliens com el beisbol, l'hoquei o fins i tot el polo amb la mateixa passió amb què narrava un triple a l'últim segon. I bé, al Casino va parlar de la vida, de la família i d'una defensa aferrissada de la llengua que li ve de bressol. «A casa, el meu avi tenia nacionalitat francesa i la meua mare la doble nacionalitat», explicava per justificar l'origen d'aquell mot que l'ha fet cèlebre: *apostoflant*. «És un gal·licisme, és *époustouflant*. La vaig utilitzar per primera vegada en una retransmissió l'any 2007, i només la utilitzava una o dues vegades per temporada. Però ara la gent m'atura pel carrer recordant-me-la.». A casa, diu, «parlàvem

català sempre, i aquesta era una paraula que jo havia sentit catalanitzada». Esmenta altres girs lingüístics familiars, com dir *arc-en-cel* en lloc de l'arc de Sant Martí. Ras i curt: ha creat escola no només explicant el joc, sinó enriquint l'idioma des de la naturalitat més absoluta. Tot plegat, una vetllada d'intensitat creixent on va quedar clar que, per a ell, el català és una línia vermella i una bandera irrenunciable, per més que li intentessin imposar el castellà, fins i tot amb alguna clatellada, com quan un dia a classe se li va escapar la paraula *empipado*. Una munió d'assistents, entre seguidors de la vella guàrdia, lectors de la premsa local i oients connectats via *streaming*, va gaudir d'una conversa que va girar al voltant de la pilota, taronja i rugosa, però també de les pilotes metafòriques que et llança l'existència: els èxits, els comiats, la retirada i la memòria. També va parlar de la passió, aquell motor que fa que Robirosa (1958), malgrat haver penjat els auriculars oficials, continuï sent un referent de la comunicació esportiva. I mentre desgrana anècdotes i reflexions va fer que els qui eren allà, respirant el mateix aire, i els qui el miraven a través de la pantalla, compartissin una mateixa vibració: la sensació de formar part del seu equip, disputant els minuts decisius d'un partit que, gràcies a veus com la seva, val la pena ser narrat fins al xiulet final. *L'esport és cultura*.

Josep Ramon Mora

Entre el temor i l'esperança

La democràcia liberal està en crisi. La tendència democratitzadora que va experimentar el món després de la fi de la Guerra Freda va assolir el seu pic el 2006. Des d'aleshores, no ha fet més que retrocedir i cada vegada són més els països que tendeixen cap a un model de democràcies no plenes, règims autoritaris o semiautoritaris.

Actualment, la democràcia pateix una recessió global, i només un petit percentatge de la població mundial viu en països que es poden considerar democràcies plenes. El 2025, per primera vegada en dues dècades, hi havia menys democràcies que autocràcies a escala global. L'Informe Global sobre l'Estat de la Democràcia 2025 destaca un context mundial de gran incertesa i un afebliment generalitzat de la democràcia. L'any 2025, el 54% dels països estudiats van experimentar un retrocés en almenys un factor dels que caracteritzen un bon rendiment democràtic, mentre que només el 32% va avançar.

La crisi de la democràcia i les tensions del capitalisme neoliberal estan profundament entrelaçades. A mesura que el model econòmic que avui impera arreu del món, amb modalitats polítiques diverses, genera desigualtats creixents, molts ciutadans perceben que les institucions democràtiques ja no garanteixen oportunitats reals ni protegeixen els seus interessos. El poder concentrat en grans corporacions i mercats globals limita la capacitat dels governs per respondre a les demandes socials i alimenta la frustració i la desafecció política. Aquesta bretxa entre expectatives democràtiques i dinàmiques econòmiques crea un terreny fèrtil pel populisme i la polarització.

La crisi simultània de la democràcia i del capitalisme no és una coincidència, sinó el resultat d'un sistema que ha subordinat la sobirania popular als interessos del

mercado. Quan les decisions clau es prenen en consells d'administració, organismes financers o plataformes digitals opaques, la ciutadania queda relegada a un paper merament decoratiu. El capitalisme contemporani, dominat per monopolis tecnològics i fons d'inversió, erosiona deliberadament la capacitat reguladora de l'estat i converteix els drets bàsics de les persones, com el dret a l'habitatge, en meres mercaderies amb les quals especular. En aquest context, la democràcia és buida: votem però les regles del joc les fixen poders econòmics que ningú ha escollit.

És així com neixen el descontentament popular i la irritació de la gent que no arriba a final de mes, i es desenvolupen les temptacions autoritàries sobre les quals cavalquen els partits d'extrema dreta. Diuen que aproximadament un terç de la població té tendències autoritàries siguin de dretes o d'esquerreres. Estan predisposats a creure que existeixen solucions senzilles per a problemes complexos. Isaiah Berlin va escriure sobre la necessitat humana de creure que en algun lloc, en el passat o en el futur, en la revelació divina o en la ment d'una persona existeix una solució definitiva per a tots els problemes.

Molta gent està empipada perquè veu que el futur està tancat per un mur construït per una economia depredadora. Entre el temor i l'esperança no ens queda altra cosa a fer que desemmascarar els mecanismes que impedeixen obrir possibilitats d'actuació per evitar que el pitjor arribi a succeir. Construir camins per on circuli l'esperança implica saber on estem i com i per què hem arribat fins aquí. Com diu Yayo Herrero en el seu magnífic llibre *Metamorfosi*, necessitem descobrir excessos, errors i possibilitats abandonades que ens han portat fins al món que habitem en el present per generar una metamorfosi social que dinamiti el mur que obstrueix el futur.

La bretxa
entre expectatives
democràtiques
i dinàmiques
econòmiques crea
un terreny fèrtil
per al populisme
i la polarització

Josep M. Oliva

Jordi Sardans

Jornades històriques

Google és la millor eina per posar al descobert la ridícula de tants tòpics que algú escriu amb certa solemnitat i que no són sinó la repetició de frases que han estat dites mil vegades. Si escriviu al buscador «Avui s'ha viscut una jornada històrica» us n'adonareu. Veureu la infinitat d'ocasions en què algú ha deixat anar aquella sentència aplicada als fets més inversemblants que us pugueu imaginar: des d'una festa castellera fins a l'acord per suprimir les vies del tren al centre de no sé quina ciutat, passant per una vaga d'empleats de la Caixa. Tot tan històric que segur que cap dels que en aquell moment s'hi van veure implicats no en recorda la data exacta. Poses totes aquelles jornades «històriques» una al costat de l'altra i fan una mica de riure, sí. Segur que si ho ensenyéssiu al que ho van escriure se n'avergonyirien. I després hi ha totes les cites a les quals fa cap tanta gent només perquè creuen que allò serà una cosa mai vista. Actes massius de tota mena on s'hi va, més que res, per poder dir en un futur «jo també hi era». No saben que, quan ho vulguin explicar, allò ja haurà caigut en l'oblit més absolut enterrat per altres esdeveniments igual d'històrics i igual d'irrellevants.

La crònica del dia a dia, per molt apassionant que sigui, és una cosa, i la Història amb majúscules n'és una altra. Per això als llibres de text –afortunadament per als estudiants– només hi passen aquells fets que han estat significatius i importants de debò, tan importants com per recordar-ne la data. La del 23 de febrer del 1981, per exemple. Aquella que ha quedat fixada amb l'abreviatura 23-F i que aquests dies, 45 anys més tard, els qui la vam viure l'hem tornat a rememorar i no l'oblidarem mai. A la memòria de la meua generació n'hi ha uns quants de fets memorables: la mort de Franco, la Transició, el retorn del president Tarradellas, el 23-F, la caiguda del mur de Berlín, la guerra de Bòsnia, l'atac a les Torres Bessones, el Procés, el confinament per la pandèmia... Successos que vam viure de prop, moments veritablement històrics, dels quals tots en vam ser testimonis sense haver-nos hagut de fer cap selfie per dir que hi érem. La història no la podem anar a buscar, ens ve a trobar ella a nosaltres i passa quan passa.

El 23-F desclassificat

El Consell de Ministres del Govern espanyol ha desclassificat documents del cop d'estat del 23-F. Ens deixaran veure documents que no comprometen l'Estat com a tal i menys la figura del rei, que aleshores bona part del meu professorat universitari de comunicació considerava que va ser-ne el cap visible, però va saber reaccionar a temps per la incompetència dels revoltats, més pendents de ser protagonistes que de dur a terme la missió encomanada. Recordo aquell dia, a la Facultat de Periodisme de Bellaterra, on abans de suspendre les classes, vam saber que un parell de professors periodistes van enviar la visió dels fets als periòdics *progressistes* de l'època, però cap dels articles es va publicar. Encara hi ha mitjans que esmenten la Transició, però professors com Josep Fontana a qui vaig tenir la sort de conèixer a fons, va deixar clar que aquesta visió podia convèncer força gent, però de fet es tractava d'una Transacció que beneficiava tant als neofranquistes d'Aliança Popular –fundada per Fraga el 1976 i reconvertida en PP el 1989, amb l'escissió de Vox el 2013– com als socialistes del nefast Felipe González, que malgrat obtenir un gran suport electoral a les generals del 1982 va ser l'impulsor de la LOAPA que complia els objectius dels militars revoltats: frenar als *separatistes*, per bloquejar competències d'unes comunitats autònomes fictícies que ni tan sols responien al pensament dels intel·lectuals de la generació del 27, que van popularitzar Espanya per substituir Castella, quan la desfeta colonial d'ultramar de Cuba i Filipines va fer trontollar el relat oficial.

Socialistes jacobins i neofranquistes espanyols comparteixen la unitat d'Espanya com a raó de ser, d'aquí els buits enormes d'una democràcia més fictícia que real. Es tracta de blanquejar un rei corrupte de cap a peus imposat pel dictador Franco, amb total immunitat fins que el Club Bilderberg el fa abdicar com a cap d'estat. Els feixistes tenen por dels mestres i de la informació, per això van fer cremar el 1976 multitud d'arxius comprometedors i encara no es poden consultar els protocols notariais del 1939 en endavant, perquè posarien llum a les confiscacions dutes a terme il·legítimament que permetrien conèixer els noms de famílies beneficiades per la dictadura que encara manen econòmicament en l'actualitat. Aquesta és la desclassificació que valdria la pena!

Àngels Fusté

Llibres: triar-los, que et triïn

El zoo d'en Pitús va ser de les primeres novel·les que vaig llegir, superada l'etapa dels contes curts. Va ser acabar-lo i somiar, durant molt de temps, que muntava un zoo semblant, amb la colla d'amics del barri. Al cap del carrer de casa, hi havia un solar solitari i deixat, que em semblava perfecte per a l'aventura. No s'hi podia entrar perquè una tanca barrava el pas. Barrava el pas i desvetllava la imaginació. Anys més tard i després d'empassar-me totes les sagues de l'Enid Blyton, em va caure a les mans el *Mecanoscrit del segon origen*. Tenia tretze anys i vaig pensar que, en endavant, ja no podria tornar a les novel·les per a infants d'Els grumets de La Galera o a les aventures d'Els Cinc. La història de l'Alba era tota una altra cosa. Ja no es tractava de descobrir un misteri de pa sucat amb oli sinó de salvar la humanitat. Et posava a la pell d'un personatge que prenia decisions realment transcendents, amb implicacions ètiques que et convidaven a reflexionar. Va ser uns mesos abans d'anar a l'institut, on el *Mecanoscrit* era lectura obligatòria.

Sempre he celebrat haver-lo llegit per plaer i no perquè tocava. No hi ha res que faci més mandra que anar-te empassant capítols pensant en les respostes de l'examen o buscant significats amagats per aconseguir una bona nota en un treball. El millor és llegir i deixar-te dur on et porti la història: a vegades, a un solar del capdavall del carrer, a vegades, a un món interior inexplorat. Si estàs de sort, hi ha llibres que et troben i et canvien; arriben just quan els necessites. Alguns et descobreixen noves idees; altres t'acompanyen en moments difícils; n'hi ha que tenen l'encert de convertir en universal el que et pensaves que només et passava a tu. Les referències literàries de la meua infància i adolescència van ser les històries del Pitús i l'Alba. Avui, els infants i joves catalans tenen una pila de llibres especialment escrits per a ells. Més que mai i en la seva llengua. Oferir-los l'espai i el temps per buscar el seu és un dels objectius de la Fira del Llibre Infantil i Juvenil en Català de Manresa del proper 14 de març. Tant de bo un munt de lectors hi trobin la seva història... i viceversa.

Maria Gallofré

Que el sol no ens fongui el cervell

Estem tan acostumats a veure imatges horribles mentre preparam el sopar o a sentir autèntiques bogeries mentre conduïm que res no ens gela el cor més de cinc minuts seguits. El que narrava Orwell a *1984* o el que vam veure a la sèrie anglesa *Years and years* ja no sembla una sàtira. I si hi sumem el «jo no puc fer-hi res» i «això no és culpa meua», ens convencem que la responsabilitat deixa de ser nostra. Això pot semblar útil durant un temps, però té les seves conseqüències. Quan l'ètica i la moral estan en perill i no fem res per evitar-ho, hem begut oli. Ja ho hem vist en altres ocasions. La història es repeteix i reparar aquest mal és molt costós, i no parlo de diners. La indiferència s'ha convertit en remei. Actuar pel bé comú es fa difícil quan el focus mediàtic i social et fa arribar missatges que diuen que tu ets el centre de la teua vida i que t'has d'envoltar de persones que sumin, que et facin ressonar i que et facin vibrar. Arribes tan alt que el sol potser no et fon les ales, però sí el cervell. No ets capaç de fer ús de la teua moralitat. No n'ets capaç perquè això vol dir parar per pensar, parar per analitzar l'entorn, parar per saber què penses. No tenim tant temps, la vida va a mil per hora. Així és més fàcil apartar tot aquell que no vibri en la teua freqüència.

Umberto Eco, al seu assaig *Contra el feixisme*, ens dona catorze claus per identificar aquesta xacra, que sembla cíclica i que tornem a tenir ben a la vora. Un dels punts parla de la senzillesa dels missatges que s'aprenien a les escoles feixistes italianes: «lèxic pobre i una sintaxi elemental per limitar els instruments de raonaments complexos i crítics». I em pregunto: no és aquesta la *nova parla* que ja havia predit Orwell? «Immigració igual a delinqüència», «Llibertat!» o «Make America Great Again». Missatges impossibles de desgranar perquè només hi ha mentida, tergiversació i buidor. L'estratègia del poder sense control és sempre la mateixa, però tenim les claus per identificar-la. Centenars d'autors en parlen amb molt més criteri que jo. Potser vivim a *1984*, però, malgrat les manipulacions informatives, encara tenim la literatura al nostre abast. Utilitzem-la per fer front a aquesta misèria intel·lectual.

Protagonistes invisibles de l'escena manresana

Austin TV (2024, Festival Guirigall, El Sielu). Foto: Axel Casas

Els darrers 25 anys, diferents col·lectius i associacions han anat teixint, de mica en mica, la història de la música alternativa autogestionada de Manresa. Nascuts de la passió i de la manca d'una programació estable fora dels circuits convencionals, van començar sense ànim de lucre, convençuts que era possible crear espais, moments únics i fer soroll. Entre concerts íntims, espectacles esbojarrats, nits irrepetibles, comunitats fidels i anècdotes de tota mena, alguns van desaparèixer per falta de recursos o d'espais, mentre que altres es van reinventar o consolidar professionalment. Desconeguts per a molts i enyorats per a molts altres, mereixen ser recordats i, potser, ser font d'inspiració per a noves generacions que necessitaran continuar arriscant per la supervivència de l'escena local.

Roger Torras Ibor

Fotos: Axel Casas, Sergi Vila, Josep Comillas, Alex Belza, Ferran Leal, Gerard Dominguez, Joan Orriols i Guillem Lafoz.

L'escena musical alternativa de Manresa ha evolucionat al ritme dels temps, les modes i les necessitats d'una ciutat plural. Estils, formats i públics han canviat, però hi ha una constant que travessa dècades: la voluntat persistent de programar i compartir música en directe, malgrat les dificultats estructurals i els cicles d'eufòria i desert cultural.

Abans que Manresa fes més soroll

La ciutat ha vist néixer i desaparèixer entitats, grups, artistes, sales, bars i festivals, adaptant-se a cada moment i generació. Mentre els grans esdeveniments impulsats per les institucions públiques han concentrat bona part dels recursos i l'atenció mediàtica, el teixit alternatiu ha demostrat una capacitat extraordinària de supervivència i reinvençió. Col·lectius i iniciatives locals han assumit el risc, el desgast i

la feina invisible d'organitzar concerts sense garanties, entenent la música com un acte de passió i de responsabilitat cultural. Totes aquestes iniciatives són hereves de les vivències i l'experiència transmesa pels pioners dels moviments contraculturals de la Manresa postfranquista dels anys setanta, del laboratori d'identitats dels vuitanta i de la voluntat de fer-ho millor i més gran que va definir la generació dels noranta.

La Festa Major Alternativa va marcar un punt d'inflexió, en oposar-se a les festes *enllaunades* i consumistes, com els macroconcerts municipals a la Florinda o al Nou Congost. Bloc va ser un col·lectiu clau i de referència per dinamitzar la ciutat, amb una programació constant a la Pista Castell o la Sala 2000 i esdeveniments com el Rock'n'Reis o el Rock Antirepressiu. Aquesta revolució social i cultural, juntament amb la tasca discreta però persistent dels ateneus, va establir les bases perquè el segle XXI aportés una

explosió de projectes i col·lectius musicals a la ciutat.

La gran concentració de sales i bars urbans –Sielu, Globus, Gramola, Ma-duixa, Cripta, Gris, Havana, Marsupilami, entre molts altres– van deixar una empremta inesborrable. Aquests espais no eren només locals: eren refugis creatius, escoles musicals, motors socials i batecs culturals que van formar comunitat i identitat local.

Més endavant la discogràfica Propaganda Pel Fet! va impulsar concerts memorables a ateneus i al Vell Congost, amb Obrint Pas com a símbol generacional. Anys més tard, un cop professionalitzats, van crear la Sala Stroika, transformant radicalment la programació musical i l'oci nocturn de la Catalunya Central. Així mateix, figures com David Peret, Maurici Ribera i David Riu van enriquir aquesta escena amb propostes internacionals i minoritàries, però essencials per posar Manresa en el mapa.

A l'esquerra, Jaume Sisa (2006, El Sielu). Foto: Josep Comellas. A la dreta, Amaral (2002, El Sielu). Foto: Josep M. Oliva. A sota. A l'esquerra: Quintín Cabrera i José Antonio Labordeta (2008, El Sielu). I a la dreta, Luís Eduardo Aute i Joan Isaac (2005, El Sielu). Fotos: J. Comellas

El Club de la Cançó

Per norma, tot amant de la música ha somiat algun cop amb organitzar concerts, i Josep Maria Oliva no nés cap excepció. Quan se li va acudir la idea del Club, la va plantejar a la gent de Bloc, que s'hi va adherir amb entusiasme, i també a Ton Plans, d'El Sielu, que va cedir el local de manera totalment desinteressada i amb una implicació absoluta. Així, gràcies a la seva complicitat, l'any 2001 va néixer El Club de la Cançó, amb la voluntat de potenciar i difondre la cançó en general –i molt especialment l'obra dels cantautors– en una proposta organitzada sempre l'últim dijous de cada mes.

El Club va trobar al Sielu l'espai idoni perquè artista i públic connectessin d'una manera directa i propera. «Estava pensat per a tots els públics, va donar més vida a la sala», remarca Oliva. El tarannà, passió i dedicació de tots els implicats –Agnès Arévalo, Josep Comellas, Josep Maria Oliva, Joan Vinyes i Xus Viñas– van captivar els responsables de la sala. «Sempre va posar facilitats, tot i no guanyar-hi diners».

Després de Ton Plans, el projecte va continuar amb el seu fill Lluís i, més endavant, encara uns quants anys més amb el suport de Jordi Cortès com a propietari. Durant aquest temps, Bloc va desaparèixer i El Club de la Cançó es va constituir com a entitat pròpia.

El cicle musical més llarg de la capital del Bages és una rara avis, amb unes particularitats que el fan únic al nostre país. Tots els concerts compten amb un programa de mà imprès exclusivament per a l'ocasió, que inclou, d'una banda, la biografia de l'artista i, de l'altra, un text de presentació signat per una personalitat, un músic de l'escena local o qualsevol persona que estimi i segueixi l'artista, tant si el coneix personalment com si no, i tant si forma part del sector com si és un simple aficionat. Sempre que poden, aquests autors també pugen a l'escenari per presentar el cantant, reforçant la complicitat amb el públic.

També, arran d'un concert de Jaume Sisa celebrat el dia dels Sants Innocents, Oliva i el públic van sorpren-

dre el músic amb llufes dedicades. D'aquell gest divertit i espontani va néixer, anys després, la idea de col·locar targetes tipus postal a la sortida de la sala, perquè fos el públic qui pogués escriure dedicatòries als artistes. Una inversió de rols tan encertada com suggeridora, ja que habitualment és l'espectador qui demana l'autògraf.

El Club ha trobat artistes que han entès i respectat el seu esperit, i que hi han volgut participar gràcies a una complicitat que anava més enllà del pur interès econòmic. Sense aquesta predisposició, en molts casos hauria estat inviable portar-los. Tots, tant els de casa com els de fora, s'han adaptat d'una manera o una altra a les possibilitats reals del projecte. Sorprenen especialment casos com els d'Amaral, Nena Daconte o Jeanette, noms que difícilment hauríem imaginat actuant en un espai com El Sielu. La seva presència, evidencia fins a quin punt el Club ha estat capaç de generar confiança i credibilitat.

Oliva recorda alguns concerts especi-

alment emotius: «El d'Aute, quan va venir a recitar i a cantar només unes quantes cançons amb la guitarra; Joan Crosas amb Manel Camp; Labordeta compartint escenari amb Quintín Cabrera, Jaume Sisa, Patxi Andión, Santi Carulla, Micky o l'homenatge dedicat a Aute».

Més enllà dels concerts, el Club ha teixit amistats sòlides i duradores amb molts dels artistes que hi han passat. En alguns casos, com Marina Rossell o amb els desapareguts Quintín Cabrera, José Antonio Labordeta o Luis Eduardo Aute, l'amistat ja venia d'anys enrere; en d'altres, ha nascut del caliu d'un projecte que sempre ha prioritzat la proximitat, el respecte i la passió compartida per la música. També s'han viscut anècdotes, com la del grup manresà Gossos, l'únic que va actuar sense cadires, trencant el format habitual.

«El maig de 2014 vam fer l'últim concert al Sielu perquè econòmicament ens costava tirar-ho endavant» explica Oliva. Després d'uns mesos sense activitat, el febrer de 2016 els concerts es van traslladar a la Sala Petita del teatre Kursaal, que els va integrar dins la seva programació estable i n'ha garantit la continuïtat. Esperem que sigui, com a mínim, vint-i-cinc anys més.

(((gargall)))

«Va ser arriscat, però també original. I així el feia diferent de la resta». Així es recorda l'obertura d'El Vermell l'abril del 2004, amb tres socis –des del 2007 només Eduard Finestres i Eduard Fíguls– i amb una aposta decidida per dinamitzar el Barri Antic de Manresa. El local combinava gastronomia i cultura, amb una programació vertiginosa i sense filtres: músiques experimentals, al marge dels circuits comercials. «El 98% de les propostes disparades des del Vermell van ser gratuïtes», explica Finestres.

Fruit de l'experiència acumulada, Finestres i l'associació Setge Cultural van formalitzar el (((gargall))), festival totalment gratuït, centrat en la improvisació, el soroll i els sons innovadors. La primera edició, del 5 al 8 de març

de 2009, al Vermell, va comptar amb grups com Veracruz, Marroneo Style, Internet 2, Cuchillo, Bèstia Ferida i Anímic, però el plat fort va ser Lydia Lunch, icona nord-americana del moviment No Wave, que va protagonitzar un intent d'improvisació *free jazz*, *dron*, *punk* i *spoken word* amb Les Aus. La impossibilitat de recitar enmig del caos sonor la va fer abandonar l'escenari, mentre el duo català seguia l'actuació entre el públic.

Aquell mateix any, al juliol, el festival va celebrar una edició d'estiu amb una calor sufocant i nous escenaris –la Casa Lluvià i el claustre del Museu Comarcal del Bages–, demostrant que davant de les propostes extremes no fan falta taps, sinó paciència. La tercera edició, el 2010, va marcar un salt qualitatiu: de quatre dies al Vermell es va passar a dues setmanes d'activitats, amb cinc escenaris per la ciutat (Convent de Sant Francesc, Museu Comarcal, teatre Conservatori, Espai7 del Casino i CNT). Hi van participar 41 formacions, 5 d'internacionals i 6 de manresanes, amb 128 participants i 3.000 assistents, consolidant el Gargall

com un actiu cultural estratègic de la ciutat.

Aquesta edició va ampliar l'oferta amb activitats paral·leles més pedagògiques i participatives: Paraula Interferida, jornades de debat i reflexió; (((còlics))), marató de concerts dins el Convent sobre les diferents maneres d'entendre el soroll; improvisació sobre un film de Philippe Garrel al teatre Conservatori i un laboratori sonor de Circuit Bending, on el públic podia experimentar amb instruments electrònics manipulats. Els escenaris del Vermell van acollir grups com Balago, ZA!, Les Aus, Cuzo, Mujeres i Els Surfing Sirles. D'entre totes, és molt recordada la *performance* de Meneio, pioner de l'electrònica *chiptune*, un autèntic

tornado de cumbia electrònica amb una Game Boy i striptease inclòs.

L'estiu del 2010, en el marc de la vuitena edició del cicle L'Hora del Pati, el festival va tornar al pati de la Casa Lluvià amb concerts agressius i atmosfèrics, on destacava el duo manresà Toia i la seva combinació de textures narcòtiques amb un cornetto barroc. La programació de 2011 va consolidar el certamen com a epicentre de l'experimentació catalana: més de trenta actuacions distribuïdes durant tot el mes de març, nous escenaris (teatre Kursaal i Stroika) i una expansió geogràfica fins a Vic, Solsona i Gironella.

Gargall 2010, Vermell

Orna (2011, Vermell). Foto: Carla Font

Toia (03/03/2011, Kursaal). Foto: David Muntané

Andrés Blasco (2011, Vermell) Foto: Gerard Barnaus

La cinquena edició va incloure la primera producció pròpia: un concert homenatge al compositor manresà Josep Maria Mestres Quadreny (1929-2021), amb el duet Toia reinterpretant la seva obra de manera transgressora. Paral·lelament, El Vermell va acollir l'espectacle visceral dels sevillans Fiera, amb instruments improvisats –trepants, aspiradors, tubs de PVC– i influències de la no-wave, industrial i postpunk. El festival també va ser pioner en la retransmissió per streaming, com en l'actuació d'Andrés Blasco de Truna, que va permetre que centenars d'internauts ho seguisin des de tot el món.

A més, aquesta edició va mantenir el vessant reflexiu i pedagògic: jornades de debat sobre pensament i creació musical, improvisacions sobre curts-metratges d'animació de Bill Plympton, i l'actuació de cloenda sorpresa amb Josmar, conegut pel tema *És superfort*.

«Si hagués tingut lloc a qualsevol capital europea, ben segur que seria patrocinat i seguit per milers de persones de tot el món». El (((gargall))) va actuar com a catalitzador de l'escena alternativa de la comarca i va posar Manresa al mapa de la música experimental, tot mantenint un compromís ferm amb l'autogestió, l'originalitat, l'honestetat i la proximitat amb el públic.

L'edició de 2012 va marcar el final d'una etapa: el Gargall va abandonar

la capital del Bages per instal·lar-se al Konvent de Cal Rosal, i es va concentrar en un sol cap de setmana, renunciant a dues edicions per any. «A Manresa tot es multiplica de preu. És inviable. El format urbà té un cost que no podem assumir», comenta Finestres. A finals d'aquell any, els Eduards van tancar El Vermell, amb un comiat que es va allargar tot el desembre, amb traca final diària de molts dels artistes que havien passat pel local. «Vam plegar satisfets amb l'experiència perquè havíem fet tot el que teníem previst», conclouia Finestres.

Rock Action

El novembre de 2007, Jordi Escrigas i l'autor d'aquest reportatge, antics companys de classe i de batalles musicals, van decidir tirar-se a la piscina. Sense experiència prèvia en la gestió de concerts, però amb una convicció ferma, van organitzar un doble cartell de punk-rock amb bandes que admiraven i que consideraven impossibles de veure a Manresa. Davant la impossibilitat de programar-ho a la ciutat, van traslladar l'esdeveniment a la Sala Pasternak, de Vic.

El primer concert, amb No More Lies, Nothink i New Day Rising, va rebenar la sala i va obtenir un èxit sorprenent. Van repetir la fórmula fins a la primavera del 2009, aprenent-ne ràpidament: concerts a Vic amb Based On a Lie o Delorean, nits al desaparegut bar 411 de Manresa i el salt a sales

barcelonines com Becool o Apolo [2] amb bandes europees com Hell Is for Heroes o Cult of Luna.

Després de l'abandonament de Torras i la incorporació de Guillem Lafoz, Escrigas va formalitzar la seva visió amb Rock Action Productions. La promotora començava a fer-se un lloc dins l'escena alternativa de la Catalunya central.

L'obertura del cafè-teatre La Peixera el 2009 va ser determinant. Amb menys pressió i més experiència, Rock Action s'hi va convertir en un dels principals motors programadors fins al tancament de l'espai l'any 2015. Aquest petit local del carrer Codinella, molt estimat per músics i públic, va acollir una programació constant centrada en rock, punk i metal. Hi van passar Blowfuse, Toundra, Bye Bye Pedro, Nothink, Eikostate o Clepton, i van configurar una escena viva i fidel.

En un context d'assistències imprevisibles, Escrigas va revitalitzar els concerts de tribut. Sense inventar res de nou, però adaptant el format amb intel·ligència. Des de Rock Action van crear grups inèdits amb músics de la comarca, concebuts per a cada ocasió i capaços de mobilitzar grans

públics. Amb la complicitat de Sala Stroika, els cicles *Back to the Nineties* i *Back to Basics* van assolir aforaments superiors a 600 persones i van consolidar una relació fructífera amb la sala, mentre els concerts de petit format a La Peixera mantenien el vincle amb el públic local amb les sessions *Diumenges d'Unplugged* i tributs minoritaris. El creixement va ser ràpid: el boca-orella, la presència a xarxes i la relació amb les Cases de la Música van permetre expandir el projecte fora de Manresa, com a l'Estraperlo Club del Ritme de Badalona.

El desembre de 2012, Rock Action va donar un nou cop sobre la taula amb les WTF! Parties, inspirades en festes universitàries nord-americanes, i apostant per la diversió desenfrenada i la sorpresa, amb concerts a mitja sessió. L'èxit va ser immediat, cobrint una necessitat latent dins l'oci nocturn. Una de les nits més recordades va ser la WTF! Summer Party a la Stroika amb Los Tiki Phantoms, un concert antològic que ha quedat gravat en la memòria col·lectiva. Amb la incorporació de Fèlix Muñoz, el projecte es va professionalitzar definitivament. Les WTF! Parties van establir residències a Manresa, Girona, Tarragona i Barcelona, van arribar a mil assistents per

Cartell de Joel Abad

nit i van recórrer fins a divuit ciutats de l'Estat.

A inicis del 2015, Rock Action va assumir la programació d'un El Sielu en hores baixes, amb l'objectiu de recuperar-ne el protagonisme. A més de sessions de club, van continuar amb els tributs i una programació potent: O'Funkillo, Dr. Calypso, Crisix, Os-serp, Pawn Gang, The Toasters i la promoció de talent local com Anais Vila, Alba Marbà, Jo Jet o Maria Ribot. Les desavinences amb la propietat, però, van provocar la sortida del

Selecció de cartells Rock Action 2007-2018

Selecció de cartells Rock Action 2007-2018

projecte a inicis del 2017. «Tot i la passió per la música i la voluntat de crear una escena local, promotors, gestors i músics sovint van topar amb egos, malentesos i competència», reconeix Escrigas.

El desgast acumulat era evident. Escrigas va abandonar progressivament la primera línia per iniciar una nova trajectòria professional, mentre Lafoz i Muñiz van apostar pel Nais Bar, obert el 2016 a la plaça de Sant Ignasi Malalt, amb una programació cultural de petit format. Malgrat un inici prometedori, problemes amb el veïnat i dificultats de mantenir una programació estable van comportar el tancament del Nais abans de la pandèmia. Amb el temps, tots van optar per allunyar-se del món de la nit, tancant una etapa marcada per creativitat, risc i festa, però també per esgotament. «El ritme implacable del sector, les responsabilitats acumulades i la pressió de mantenir projectes vius van provocar un trencament inevitable», resumeix Lafoz.

Manrusionica

Sovint allunyada dels grans circuits musicals, a Manresa hi ha hagut moments en què la música ha reconfigurat l'imaginari col·lectiu i ha situat la ciutat al centre del mapa cultural del país. El Manrusionica n'és un exemple clar: un festival que va demostrar que la música electrònica podia arrelar lluny de Barcelona, dialogar amb el patrimoni i generar comunitat.

El projecte neix el 2010, en plena crisi econòmica, impulsat per Alfons Rodríguez i David Brossa, després d'un curs de DJ. El context no era favorable: a la Catalunya Central el gènere

arrossegava tòpics que el vinculaven a un públic molt concret. Només calia escoltar-la sense prejudicis. Des del primer moment, Manrusionica es concep com una iniciativa col·laborativa i sense ànim de lucre, amb la voluntat de promoure la cultura electrònica i obrir-la a altres disciplines artístiques.

L'edició de 2011 va combinar música, dansa, arts visuals i un mercat d'artistes, amb espais com La Peixera, El Vermell o El Sielu amb sessions nocturnes que van reunir centenars de persones. L'èxit va confirmar que podien mobilitzar públic a Manresa. La segona edició va suposar un salt endavant, amb places emblemàtiques com Sant Domènec i, sobretot, la plaça de la Reforma, que es convertiria en un escenari identitari del festival.

Manrusionica va créixer ocupant la ciutat i reinventant espais no pensats per a concerts. El parc de la Seu, la Reforma o la Cova de Sant Ignasi –on es

van fer actuacions amb aforament limitat retransmeses en streaming– van passar a formar part del seu univers. La tercera edició ja es desplegava en tres dies, combinant artistes locals amb noms provinents de festivals com el Sònar, reforçant la idea que Manresa podia jugar en una altra lliga, encara que des d'un format més proper i no tan massiu.

El model no era exempt de dificultats. La pèrdua d'un gran patrocinador va obligar a introduir entrades de pagament. Tot i el micromecenatge i la implicació ciutadana, la crisi econòmica va passar factura, i activitats paral·leles com Manrusionica Xics es van cancel·lar per manca de recursos.

Lluny de replegar-se, el festival va continuar evolucionant. Les edicions posteriors van consolidar elements característics: videomapeatge a la façana de la Seu, atracció de públic intergeneracional i l'experiència sensorial basada en llum, so i espai. No era estrany

Foto: Gerard Domínguez

Foto: Gerard Dominguez

veure-hi tant joves ballant fins a la matinada com veïns més grans atrets per l'espectacle visual.

El 2016 i 2017 van confirmar aquesta obertura, amb augment de públic, nous patrocinadors i una data estratègica abans del Sònar. El festival es repartia entre diversos escenaris mantenint l'equilibri entre propostes ballables, accessibles i experimentals, i una cura especial pel context urbà.

La darrera gran fita va ser la novena edició del 2019, rebatejada com a Festival Sensorial de Música Electrònica. La incorporació del Palau Firal com a escenari nocturn va permetre crear un univers propi amb artistes de talla internacional com el francès The Hacker o el català Àngel Molina. L'objectiu era oferir propostes digeribles, sense renunciar a la qualitat, i ampliar l'experiència amb activitats formatives, instruments electrònics o realitat virtual.

Però aquella edició va ser, sense saber-ho, el punt final. Des del 2019, i amb el bloqueig provocat per la pandèmia, el fenomen Manrusionica ha quedat aturat. Queda el record d'un festival que va fer ciutat, trencar tabús i, per descomptat, meravellar i fer ballar tota una ciutat.

1234!

Més val curt i intens o etern i monòton? Sergi Vila – més conegut com a Xino– no va dubtar: va escollir el primer camí. Durant cinc anys va viure la seva passió per la música de la manera més visceral, radical, intensa i generosa possible, deixant una empremta profunda en l'activitat de l'associació 1234!. Tot va passar de pressa, gairebé

sense respirar, amb moments d'eufòria alternant-se amb cops de realitat que posaven a prova conviccions, energies i vincles personals.

Amb Ernest Larroja, van impulsar un projecte col·lectiu per cohesionar l'escena i donar visibilitat als grups de Manresa. El nexa d'unió seria una revista musical: perquè «els músics sapiguem què fan altres bandes», perquè «no es pugui dir que a Manresa no es fa res» i perquè els grups emergents tinguessin suport. Així va néixer, el març de 2011, *1234! Rock & Roll Magazine*, una publicació gratuïta mensual de 32 pàgines a tot color i 3.000 exemplars, amb una estètica inspirada en els *fanzines punks* dels anys vuitanta.

«Ens deien que estàvem bojos». Cada mes, els exemplars arribaven a tota la Catalunya central i ciutats com Badalona o Vic, ampliant el seu radi de dis-

tribució edició rere edició. La resposta del públic va ser immediata. L'equip inicial –Vila, Larroja i Cristina Ferrer– es va ampliar a més de vint col·laboradors, aportant articles, cròniques de concerts, ressenyes discogràfiques i seccions culturals. Destacava Joel Abad, autor de portades impactants que eren la marca d'identitat de la publicació.

La revista tenia una missió clara: «ha de perdurar en el temps». Tot i dedicar la primera portada al grup Gossos, el projecte prioritzava bandes emergents i gèneres minoritaris. A més, es va expandir al terreny discogràfic amb tres recopilatoris en CD sota el nom Antimolants, donant visibilitat a formacions difícils de difondre i gravacions inèdites.

Malgrat l'entusiasme general, la relació entre els fundadors es va esquarterar per desacords i cansament. Vila

Les sis portades de la revista 1234!

The Wax (2014, El Sielu)

va continuar amb un petit grup de col·laboradors fidels, però la revista en paper i el digital tenien un final inevitable: una sola persona no podia sostenir indefinidament totes les tasques col·lectives.

De manera natural, el projecte editorial va desembocar en l'organització de concerts. Les bandes apareixien al digital i volien tocar; la xarxa de contactes de Vila, reforçada per la seva experiència com a membre del grup de hip-hop Attake Direkto –amb Miki Esparbé i DJ J.U.C.A.–, la passió per la fotografia i la presència constant a concerts de tot Catalunya, ho feien possible. Així es va crear un ecosistema de confiança que consolidava una gran família musical escampada pel territori.

El primer escenari habitual va ser el bar dels Carlins (Barlins), entre principis del 2013 i primavera del 2014. Allà van actuar bandes com Assac!, Zombie Pujol, Viva Belgrado, L'Hereu Escampa, The Destroyed Room, Please Wait, Cuzo, GAS Drummers, Bullitt o Mushroom Caravan Overdrive, i es van organitzar petits festivals, autèntics bacanals com el *No ens volen a l'Alternativa* o *Els Carlins Xapen*, quan aquest va anunciar el seu tancament.

A la tardor del 2014, per mantenir la seva oferta de concerts, Vila va acordar gestionar el Baobab –l'antic Cavorca o Gris– i el va batejar com a Sala l'alternativa 1234!, amb l'objectiu de convertir-la en el temple definitiu de la cultura alternativa a Manresa. Al carrer dels Arcs de Santa Llúcia hi van passar

bandes com 24 Ideas, XMilk, Bellako, Hurricàde, Anchor, Prisma Circus o els nord-americans Urban Pioneers.

Tanmateix, la passió desmesurada va tornar a jugar-li una mala passada. La muntanya russa emocional de viure nit rere nit pendent de si la sala s'ompliria, sumada a una successió d'encerts i fracassos, va acabar passant factura. Abans de l'estiu següent, Vila va haver d'abandonar el projecte, posant punt final a una etapa tan valenta com esgotadora.

Tot i la breu durada de l'associació 1234!, va deixar una empremta inesborrable a la memòria de molta gent. Vila va viure cada moment fins a l'últim segon, sense calcular gaire les conseqüències. Nits que començaven amb un concert i acabaven amb converses eternes.

Raons de pes

A principis de 2012, un grup d'activistes culturals de Manresa i rodalia va crear l'associació de gestió cultural Raons de Pes (RdP) –un homenatge al primer disc d'Umpah-pah, liderat per Adrià Puntí– amb l'objectiu de promoure propostes musicals fora dels circuits comercials. De caràcter independent i sense ànim de lucre, el col·lectiu volia impulsar concerts de qualitat i amb cert grau d'exclusivitat, articulant una programació itinerant que s'adaptava a cada espai i tipus de concert. «Són propostes que per defecte no venien a la ciutat i creiem que eren molt interessants», explica Eduard Serra, i afegeix que «hi havia un punt de reivindicació, perquè sí que tenien el seu públic».

Una particularitat de RdP era la manera d'anunciar els concerts: enumeraven les *raons de pes* per assistir-hi, una estratègia de màrqueting de guerrilla simple i efectiva que va atreure molt públic durant més de cinc anys. L'estrena va ser amb Balago i el retorn de Standstill, dos dels grups catalans més influents de l'època, tota una declaració d'intencions. Aquella primera temporada també van destacar les actuacions de Ferran Palau, Xavier Baró, L'Hereu Escampa, els britànics Tiger-

Bye Bye Pedro (2014, Barlins)

cats i Matt Elliott, el debut del supergrup manresà Puput, i els escandinaus Cats on Fire.

Serra tenia clara la seva visió: «Perquè les propostes siguin un èxit, tothom ha de sumar: l'artista, l'entitat, el públic i l'espai». La temporada següent va reforçar l'aposta transversal i multigènere, amb artistes nacionals i internacionals, aprofitant al màxim els espais disponibles. Entre ells, el guitarrista canadenc Eric Chénau; Bored Spies, que va reinaugurar el nou Vermell, i artistes catalans com Maria Rodés, Anímic o el manresà Albert Palomar.

A la primavera, un cicle de folk independent americà va exhaurir abonaments en un sol dia. Jeremy Barnes, membre de Neutral Milk Hotel, va oferir una lliçó magistral amb A Hawk and a Hacksaw, mentre Lac La Belle i Arborea exploraven música tradicional i ambiental. Aquella temporada també va oferir un concert de talla mundial amb la visita de Retribution Gospel Choir, projecte paral·lel de membres de Low. Una anècdota entranyable: un grup de dones esperava gòspel tradicional i es van trobar amb rock a un volum eixordador, però van aguantar fins al final.

Amb l'obertura del nou Vermell el 2013, RdP va ampliar la programació a nous gèneres i públics, introduint el cicle Migdies Vermells, amb música clàssica en espais reduïts. La primera sessió va ser amb Brossa Quartet de Corda i Judit Neddermann, interpretant l'espectacle *Winterreise en construcció* de Schubert. Li van seguir Arcattia Collage, amb obres de classicisme europeu, i Carles Viarnès, amb

Matt Elliott (2012, El Vermell)

peces més experimentals i minimalistes de piano. L'any següent, el cicle va continuar amb La Caravaggia, Duo Triangle, Talgat Kurmankulov i l'Ensemble Alquímia.

Mentre la clàssica triomfava, la programació habitual del 2014 consolidava RdP, amb concerts excel·lents de Jawbone Family Band, Nick Garrie, Zachary Cale, Maria Coma, Tom Brosseau i el duo manresà Toia, que va oferir una actuació dins del lavabo de l'Igreja Bar. També van ampliar la nòmina d'artistes amb pedigree internacional com Robyn Hitchcock –ex-The Soft Boys– i John Parish –mà dreta de PJ Harvey–, aquest últim en el seu primer concert a Catalunya des del Primavera Sound 2003.

Des dels concerts a la sala petita del Kursaal, Serra reivindicava la dificultat de portar grans noms en dilluns, un fet gens habitual a Manresa: «Cada dia de gira fora del seu país suposava

un cost elevat per a aquests artistes. El seu management veia en nosaltres una oportunitat per omplir un forat als seus calendaris i mantenir la viabilitat de les gires».

El 2015, artistes com Sterling Roswell, dels mítics Spacemen 3, i el retorn de Ferran Palau i Anímic, mantenien viva la línia ascendent de RdP. Però, de sobte, el projecte va patir una aturada de dos anys per canvis en propietat i gestió dels espais disponibles. Serra explicava: «No vam voler marxar mai, però no teníem cap sala per fer concerts com els que ens agrada organitzar». Malgrat això, encara va poder organitzar concerts puntuals a El Sielu i a la Teatreria Barlins, amb actuacions de Pau Vallvé i El Petit de Cal Eril.

Serra reflexiona sobre l'èxit de Raons de Pes: «La programació s'articulava i sostenia, fonamentalment, en la voluntat dels artistes, la seva motivació –més enllà de la rendibilitat econòmi-

A Hawk and a Hacksaw (2013, D'Arrel)

Maria Coma i Pau Vallvé (2014, El Vermell)

ca- i el poder d'actuar a altres indrets, i ho vam aprofitar tant com va ser possible». La confirmació d'una segona edició del FABA, del qual Serra n'era un dels impulsors, va suposar tancar –de moment– una etapa de RdP, centrant les energies a dinamitzar i projectar la ciutat amb el projecte cultural interdisciplinari del barri antic.

Cultura del Bé Comú

Hi ha trajectòries culturals que neixen de l'observació, creixen des de l'arrel i acaben deixant una empremta profunda en el territori. Jordi Serra Morales ho recorda: «Del 2012 al 2015 vaig viure a Girona, i allà vaig adonar-me de l'increïble moviment social i artístic que teníem a Manresa en comparació amb altres ciutats». Un cop retornat, amb el col·lectiu De Natura Cultura, va iniciar un debat sobre la cultura diürna com a espai de trobada en llocs tradicionalment associats a la nocturnitat, definint l'esperit crític i transformador dels seus futurs projectes.

La seva implicació amb el Nais Bar, organitzant jam sessions, va convertir l'espai en punt de trobada i catalitzador de nous col·lectius. En aquest context va néixer la productora Cultura del Bé Comú (Cebecé), amb Maria Ribot Farrés i Marc Orriols Gol, un projecte cooperatiu que buscava generar empoderament a través de la cultura i l'art.

El primer gran projecte de la productora va ser el Mercat de Música Morta de Manresa (MMMM), una edició única organitzada en només un mes i mig, que reivindicava el llegat d'artistes difunts. Concerts tribut a Leonard Cohen, Amy Winehouse i Prince, combinats amb L'Hereu Escampa i Retirada!, es van barrejar amb accions singulars com un taller de dol per a adults, la marxa fúnebre de Tuna Tunyina & Tuna Tamaca i, en la seva versió més radical, el sorteig d'un taüt.

El 2018 neix Tarima, projecte destinat a impulsar nous artistes i cultivar l'escena jove de Manresa. Aquell mateix any, col·laboren amb la Fundació Ampans en el projecte Cant a la Vida,

A dalt, Tuna Tunyina i Tuna Tumaca (2017). A sota, El Petit de Cal Eril (2021, Els Carlins). Foto: Joan Orriols

valorant la música en el creixement personal dels joves, i participen en el FABA, aportant una mirada transformadora del territori i dels seus creadors.

Durant la primera meitat del 2019, coordinen CHd'Art, amb l'objectiu d'omplir locals buits del Centre Històric amb propostes artístiques locals. Poc després organitzen Tarima Ex Novo, concurs innovador en què els grups es formaven aleatòriament i creaven material original en un mes. Els vuit grups participants, batejats amb noms de carrers, van ser avaluats per Anaïs Vila, Ian Sala i Eduard Serra, i van proclamar guanyador Les Beates, que van actuar a la tercera edició del FABA.

El 2020 comença amb la gerència de la Sala Els Carlins, amb la voluntat d'ordenar, observar i planificar estratègies de futur. Durant l'Encesa de la Nova Llum, sorprenen amb *Desobediència*, un espectacle propi que anticipava la capacitat de producció del col·lectiu. La pandèmia, però, obliga a replantejar-ho tot. Neix L'Hora Feliç: cinc tardes, cinc places, un magatzí en directe amb actuacions de projectes locals, retransmeses per xarxes i megafonia, que manté l'activitat cultural en un moment d'aturada i incertesa.

Amb la tornada progressiva a la normalitat, Tarima reprèn el vol el 2021, amb un autèntic *tour de force*, combinant artistes emergents del país i el suport a la campanya Fem soroll per fer

teatre!, destinada a dotar Els Carlins d'un nou equip de so. Propostes com Magalí Saré o El Petit de Cal Eril re-connecten la comunitat, encara marcada per la pandèmia. La temporada següent continua amb Juriol, Moon Vision, el teatre musical de Montevideo, Anna Ferrer i un Tarima Festival amb Mar Pujol, Joina i Eduard Gener. Entre els projectes més emotius d'aquella etapa, destaca El Cor de Dones, un taller de cant col·lectiu que reforçava vincles i suport mutu entre les participants.

Després d'anys d'activitat intensa, aquesta etapa culmina amb el manual *Una cultura d'impacte per la ruptura*, impulsat amb el suport de l'Ateneu Cooperatiu de la Catalunya Central i la Comunalitat de Manresa. El document recull el debat *Què és cultura transformadora?*, amb participació de diversos agents del territori. Serra conclou: «La cultura transformadora no és allò que es vol transformar, sinó l'impacte real que genera». I és precisament en aquest impacte –profund, compartit i sostingut– on rau el significat de la productora, que ha entès la cultura com una eina viva de canvi i comunitat.

FABA

«El patrimoni cultural més gran que té Manresa és el gran conglomerat de coses petites que passen». Amb aquesta mirada neix el Festival Artístic del Barri Antic (FABA), l'any 2017, com una fase de proves i d'assaig col·lectiu, impulsat per una vintena d'agents del Centre Històric. L'objectiu inicial era doble: visibilitzar l'activitat cultural del barri i reivindicar espais buits, especialment l'Anònima, «un símbol del dinamisme industrial que reclamem per a l'art i la cultura». Aquell moment fundacional va ser clau per crear l'equip motor que faria possible el creixement del projecte: Alba Martínez, Anna Solsona, Eduard Serra, Ferran Soler, Joan Pocorull, Jordi Serra, Josep M. Soler, Vicky Garcia, Xavier Martínez i un seguit de col·laboradors puntuals.

Amb l'edició del 2018, el FABA fixa identitat, objectius i directrius, i si-

Clazzics (2018, l'Anònima). Foto: Alex Belza

Hidrogenese (2021, l'Anònima). Foto: Ferran Leal

Renaldo & Clara (2018, l'Anònima). Foto: Alex Belza

tua al centre la missió d'impulsar un espai de creació i cultura transformadora a l'Anònima. El festival comença a definir-se també artísticament amb propostes com Renaldo & Clara o Bigott. Un any després, el 2019, la programació s'amplia i el projecte guanya profunditat política i cultural: jornades sobre art, barri i usos possibles de l'espai, i l'inici d'un programa específic per aconseguir un espai de creació permanent. És una edició ja semiprofessionalitzada, amb propostes com Ainara Legardon o Michel Cloup Duo, pensades per a un públic minoritari però cada vegada més des-
pert.

El 2020 havia de consolidar definitivament el festival, però la pandèmia ho capgira tot. De la cancel·lació en neix Nucli, una producció pròpia que reforma el compromís amb la creació local a través de càpsules audiovisuals, amb vuit artistes emergents de Manresa. El 2021, en plena incertesa sanitària, arriba una edició tan ambiciosa com complexa: una programació artística potent –amb actuacions de Laetitia Sadier, membre de Stereolab, o Ferran Palau– combinada amb jornades per definir un avantprojecte de gestió de l'Anònima, que posa sobre la taula que «hi ha necessitats reivindicades que no estan cobertes per les polítiques i programes municipals».

El retorn progressiu a la normalitat marca el 2022, amb una edició pensa-

Selecció de cartells del FABA 2017-2025

da per al retrobament comunitari amb un cartell superlatiu, que va donar bons moments amb Anna Andreu, Hidrogenesse, Da Souza i l'actuació de Soleá Morente, una fita històrica. El 2023 consolida definitivament el FABA amb una renovació i l'ampliació de l'equip: Bego Portela, Eduard Serra, Emma Flores, Helena Flotats, Jordi Pedragosa, Josep Rojas, Judit Prat, Luana Roca, Marc Romera, Núria Barrera, Núria Bertran, Paula Serrano, Sergi Huerta i Txell Enrich. «Si hi ha un cap de cartell són tots els voluntaris que fan possible aquesta bogeria», subratlla Eduard Serra. La presència de Núria Graham, Puput, Pol Batlle amb Rita Payés, Dorian Wood o Margarita Quebrada dibuixaven un dels cartells més trencadors i arriscats fins aleshores.

El 2024 el festival torna als orígens amb una aposta clara per artistes lo-

cals i emergents, defugint caps de cartell que eclipsin la resta. Renaldo & Clara, Júlia Colom o El Buen Hijo conviuen amb una manera d'entendre el FABA com molt més que un festival: un espai que acompanya processos, integra propostes emergents i produeix projectes propis.

Amb l'Anònima en obres, el 2025 presenta el FABA com un organisme viu en plena transformació. El festival s'expandeix a l'Auditori de Sant Francesc i assumeix el canvi, la destrucció i la reconstrucció com a eixos conceptuals. Un públic entusiasmada amb les propostes de Blood Quartet, Maria Hein o Repion confirma el triomf del format, una cita plenament consolidada i esperada, capaç d'atreure públics diversos i de generar orgull de comunitat i ciutat. El FABA ha deixat de ser una excepció per esdevenir un referent.

A l'esquerra, Soleá Morente (2022, l'Anònima). Foto: Ferran Leal. A la dreta, Bigott (2018, l'Anònima). Foto: Alex Belza

Cartell: Joel Abad

Festival Guirigall

Després d'anys a batzegades, part de l'escena més alternativa de Manresa va decidir organitzar-se col·lectivament. El projecte neix de la unió entre una generació amb experiència muntant concerts –l'equip de Rock Action– i una de nova, sense bagatge però amb fam d'aprendre, decidida a recuperar una cita anual dins dels circuits alternatius.

La primera edició del Guirigall es va celebrar la primavera del 2023. El format de tres jornades, repartides al llarg de tres mesos a la sala El Sielu, combinava bandes locals amb noms consolidats de l'escena catalana i estatal, i fomentava vincles entre músics reactivant el teixit creatiu de la comarca. Del discurs combatiu dels madrilenys Biznaga a la tempesta elèctrica de Viva Belgrado, passant pel punk cru de La Inquisición i la presentació de nous talents locals com Fckmylife, Sad Boys o Dogteeth. L'impacte va ser tan contundent que aquell mateix any el festival va tenir una edició especial dins la Festa Major de Manresa, a la plaça de Sant Domènec, amb Cala Vento i Mourn com a grans reclams.

A dalt, Biznaga (2023, El Sielu). Foto: Axel Casas. A sota, Viva Belgrado (2024, El Sielu). Foto: Guillem Lafoz

La segona edició, el 2024, va repetir el format de tres jornades i va incorporar un grup internacional, els mexicans Austin TV. Tot i l'èxit de públic, el festival travessa actualment per una pausa

conscient. Discrepàncies internes i tensions han obligat a frenar l'activitat, han deixat l'escena local fragmentada i Manresa, un cop més, orfe de la comunitat que el Guirigall havia aconseguit reactivar.

Manresa ha de fer més soroll

Totes aquestes iniciatives exemplifiquen el poder de la passió i la perseverança en la construcció d'una escena autònoma on la música actua com a motor de transformació. Noves iniciatives com el Festival Inner Luv o el col·lectiu FE-MM demostren que la ciutat encara és viva. Més enllà de concerts, festivals o revistes, són projectes per teixir comunitat i generar espais

de trobada, aprenentatge i experimentació. La independència dels circuits comercials i institucionals els dona llibertat per apostar per l'originalitat, amb un compromís que va més enllà de la gestió cultural. Sense persones no hi ha escena; sense escena no hi ha germanor. I sense germanor, les iniciatives no prosperen ni deixen herència per a les generacions futures.

PM POSTAL SCCL
SERVEIS POSTALS PER EMPRESSES
pmpostalsccl@gmail.com

Quatre cartes de Xesco Boix

Xesco Boix a Manresa, al barri Mion-Puigberenguer, a la Castanyada de 1974. A la dreta, el programa.

Amb motiu de la presentació de l'exposició *Xesco Boix encara canta*, que serà a l'Espai Plana de l'Om del 4 al 15 de març, m'ha semblat que bé valia la pena que desempolsinés els meus records.

Joan Vilamala

Coneixia en Xesco des que va enregistrar el *Bella ciao*, que escoltàvem a la sala d'estar dels estudiants de Filosofia del Seminari de Vic. Durant el franquisme els mitjans de comunicació ignoraven la gent que cantàvem en català. Si no era en directe, l'única possibilitat que ens quedava per fer-nos nostra una cançó que ens agradés era escoltar-la i escoltar-la en disc. Va ser així com vaig descobrir l'editora Als 4 Vents l'any 1967 i vaig aprendre cançons de folk com ara: *Deu-me la fe*, *Kumbaià*, *Bella ciao*, *Mou*, *Senyor*, *Meu Manuel*, *Tota la tristor*, *És molt tard...* I val a dir que en Jaume Arnella i els Falsterbo 3 fins i tot havien vingut a actuar al Seminari on respiràvem aires de Vaticà II, abans de celebrar-se el Festival folk de la Ciutadella.

Vaig entrar en contacte amb en Xesco quan amb els Esquirols –diria que va ser l'any 1971– vam coincidir, a les Llosses, en una formació de caps, on vam fer sobretaula cantant fins que se'n hi va fer fosc, i pel meu compte, en una jornada de formació de monitors d'espai a la Colònia Rosal, però mai no ens havíem escrit. El vaig tractar, però, més de prop l'any 1973 quan vam anar a cantar a l'escola unitària de Masies de Roda perquè la mestra, la meva cunyada Teresa Verdager, l'havia contractat i em va convidar a la festa. Ens vam trobar a casa meua, a Folgueroles, on vam dinar amb els meus pares i a primera hora de la tarda ens vam presentar a l'escola.

D'aquell dia, en guardo unes fotografies que ens va fer el meu germà Cinto. És més, d'aquella actuació n'ha quedat

enregistrat el record de la cantada en la cançó *Pere de la cullera*, que trobareu en el disc *La sopa de pedres* (1977). L'escala a què fa referència en Xesco en la introducció no és altra que la de Masies de Roda. Jo vaig viure en directe l'anècdota que hi relata. Els nens de l'escola, acabada la seva interpretació, no reien i això el va estranyar fins que li van fer entendre que aquella cançó la sabien, però no amb la mateixa lletra. La hi van cantar i a partir de llavors en Xesco se la va fer seva: «En Pere de la cullera/se'n va anar a caçar bolets/i enmig de la carretera/li van caure els calçotets!».

Primera carta

A partir d'aquesta cantada ens vam començar a escriure. D'ell guardo algunes cartes interessants com les que us copio. La primera és de quan Esquirols acabàvem de publicar *Cants al vent*.

Primera carta, 1973

Com que no en tenia cap exemplar, vaig anar a comprar-ne un als magatzems Jorba. No els en quedava ni un. El vaig encarregar i l'hi vaig enviar. El seu comentari encertat que us amplio amb anotacions diu:

«Dijous, 26.7.1973. Estimat Joan: Moltes gràcies pel disc *Cants al vent*. L'he escoltat molt. Aquesta nit, però, d'una manera més atenta. Volia veure-hi les coses bones i les coses dolentes. Volia veure si EDIGSA també fa faltes d'ortografia i tipogràfiques. Això ho hem de cuidar molt. En els vostres i en els nostres discos. No ho creus?

M'agrada molt aquest *Cada dia surt el sol* [Amb els anys he sabut que en Xesco en moments que estava deprimit cantava i cantava aquesta cançó]. M'agrada el coratge d'aquesta cançó. M'ha fet gràcia la *Va passar al Collsacabra*; jo la sabia en italià. He assaborit els detalls d'esquellots, d'arpes de boca (que hi fan molt bonic), d'ocells, d'harmòniques a segon terme, de corn. Alguna cançó es veu fluixa de veus i d'esperit com *Amb la tramuntana* [Va ser la primera cançó del disc que Esquirols vam enregistrar i es nota, la cantem amb por]. *L'amic de l'acampada*. Que maca el *Somriu minyó*.

Molts us el titllaran d'escúltic [Avui en diuen kumbaià o xirucaire. Quanta raó tenia! Llavors aquests motius, que per mi són elogiosos encara que qui te'l digui somrigui per sota el nas, no es coneixien]. Ara està de moda enfonsar l'escoltisme. Jo també enfonso l'escoltisme feixistoide carca i no mixt,

però he sigut escolta i estimo molt aquell temps en certs aspectes. Res, Joan. El primer sempre és una mica vacil·lant. Tireu endavant que m'heu fet passar uns moments molt bons. Encoratja els teus companys de part meva. A veure si m'escrïus o et vinc a veure. Teu. Xesco».

Segona carta

La segona carta que copio és de 1974. Havíem coincidit amb Esquirols en un recital a Cardona i el vaig convidar a venir a Manresa, al Barri Mion-Puigberenguer:

«Dimecres, 6 de març del 1974. Barcelona. Benvolgut Joan: Ara penso en allò que em deies a Cardona, de venir a cantar amb la vostra mainada els dies 21 o 28 d'abril. No ho faré, Joan. Saps què em passa? Que volem, juntament amb gent de La Tenda, fer un cançonero amb cara i ulls per a la mainada i gent jove. A mi m'enlluerna la idea de fer una cosa amb música ben feta, que sigui com una constància del treball d'uns anys ençà fins avui. He començat a deixar feines d'escoles i a comprometre'm menys els finals de setmana. No dubtis un moment en el fet que ens veurem aquest any o el vinent. Això que feu [Esquirols] i que fem és important i ho hem de dignificar.

El proper hivern sí que podré fer coses d'aquest tipus. Projecto viure al camp i solament dedicar-me a això i a recerques folklòriques. He provat amb els nens una adaptació del *Vinga, nois*, qui s'hi apunta? i els ha engrescat. [Es tracta de la tornada de la cançó reivindicativa *El joc d'obrir gàbies* del disc *Colze amb colze* (1976) que fa «Vinga nois, qui s'hi apunta? És un joc molt divertit/ i el que vulgui practicar-lo/ ha de ser un pèl atrevit», que ell va convertir en una cançó de xirinola que cantava fent bellugar la part del cos corresponent: el dit, el cap, la mà, el cul... «Vinga nois, qui s'hi apunta? És un joc molt divertit i el que vulgui practicar-lo ha de moure un xic el dit». Ens cal passar experiències i cançons. No ho creus?

Fins prest, Joan, i gràcies pel *Pobre músic*; sortirà en disc [Es refereix a una cançó que li vaig ensenyar i que Jordi Roure interpreta en un disc dels Ara va de bo, amb la lletra un xic diferent,

que diu: «Jo sóc un pobre ma, me, mi, mo, músic de carrer,/ que sempre que jo pac, pec, pic, poc, puc, toco el que sé./ D'un lloc a l'altre vaig, ves, vis, vos, busco algun diner,/ si no em deixeu cantar jo ma, me, mi, mo, em moriré», que jo havia après del company monitor Antoni Ballús en unes colònies d'estiu que vam fer al Molí del Cavaller l'any 1972]. Adéu, amic».

Aquell mateix 1974, uns mesos més tard el vaig tornar a convidar a venir a Manresa i aquesta vegada sí que va acceptar. Va ser per Tots Sants, el dia que fèiem la Castanyada i inauguràvem el primer parc infantil amb què comptava el barri. A poc a poc i amb persistència en Xesco va acabar fent escola i anys després amb l'afany de deixar petjada del que feia, com diu en una carta «A mi m'enlluerna la idea de fer una cosa amb música ben feta, que sigui com una constància del treball d'uns anys ençà fins avui». Per això es va autoimprimir perquè no trobava editor *L'arbre generós* (1981), un preciós llibre amb els contes que ell explicava, amb dibuixos de Pilarín Bayés, ara reeditat per La Galera. El llibre, intencionadament, el va dedicar «Als meus companys animadors: Àngel Daban, Toni Giménez, Lluís M. Panyella i Noè Rivas», els companys del col·lectiu Els cinc dits d'una mà, que van estar en actiu del 1980 al 1985. Val a dir que en l'edició d'aquest llibre vaig fer-li de mitjancer. A través d'Enllaç –la mateixa promotora cultural d'Esquirols i d'en Xesco– el vaig posar en contacte amb la Copisteria del Bages, que l'any 1978 ens havia imprès la primera edició de *Les cançons d'Esquirols*. Em va fer cas i va aconseguir també que la Pilarin hi col·laborés en les il·lustracions.

L'any 1981 li vaig fer arribar una partitura amb la cançó meua, *Estima si vols ser feliç*. En la mateixa tramesa li feia arribar també un conte que vaig escriure llavors que estudiava magisteri, *El xarop de pa amb tomàquet*.

Tercera carta

En Xesco em va respondre fent-me saber que havia tingut un fill. Per això em va enviar una targeta impresa on a l'anvers hi ha un dibuix de la Pilarin i

En Xesco a Masies de Roda, 1973

uns compassos de la cançó del comte Arnau, que diu «És un goig per a nosaltres fer-vos saber que hem tingut un fill. I la nostra gran esperança és que creixi amb el cap ben clar i amb en cor ben net. Montserrat i Xesco. Es diu Arnau Boix i Pi». I en el revers afegeix:

«Dimarts 10 de novembre de 1981, Palafrugell. El Baix Empordà. Estimats Joan Vilamala, aquest matí he rebut la teva tramesa. Moltes gràcies. Llàstima que no sé prou música per llegir a vista. La lletra de la cançó m'agrada molt. Tal vegada la M. T. Giménez me l'ensenyarà El conte sembla fet expressament pels nostres dies, oi? Ai, Vilamala. quan es descobreix el secret... [fa referència al fet de tenir parella] I les poques coses que sabem encara! Qualsevol cosa que vulguis muntar, amb cara i ulls, busca'm. Fóra un privilegi de cantar amb tu a la vora. Casat, oi? Records a la dona. Xesco».

Vaig fer saber a Esquirols el seu suggeriment, però com a grup no ens hi vam agafar. Teníem altres projectes, tot i que a Esquirols li havíem dedicat la cançó *Maria*, (*Licor d'herbes bones*, 1978) i ell havia assistit a la presentació del disc, al Teatre Romea, el vespre del dia de Sant Jordi de 1979, com a convidat d'honor al costat de Lluís

Maria Xirinacs a qui dedicàvem *Al banderer de la pau*.

Quarta carta

I encara en una quarta carta, amb data del 9 d'abril de 1982, des de Canet de Mar em deia:

«Estimat Joan: A fora plou una cosa de no dir. Ja ho diuen «En abril, aguas mil». Volia donar-te les gràcies per aquella cançó, tan bonica, que m'enviaves a Palafrugell. Ara et vull demanar un favor. ¿Em podries enviar una cassette verge amb la cançó enregistrada? No sé prou música per llegir-la a vista. És aquella cançó que parla d'estimar (això que ens aguanta, oi?). L'altre dia, a Barcelona, l'Eulàlia d'Enllaç em deia que heu fet un nou disc, ja el compraré i l'escoltaré en el cotxe. T'imagino bé, amb aquella rialla, entre sorneguera i apassionada per canviar la realitat. Rep tota la meua amistat. Records als Esquirols. Teu. Xesco».

Li vaig fer arribar cantada per mi la cançó *Estima, si vols ser feliç* i la va enregistrar en una casset, que duu per títol *La bicicleta*, nom d'una cançó de Lluís M. Panyella.

I encara deixeu-me dir que en Xesco va ser el primer divulgador d'una de

les cançons més emblemàtiques d'Esquirols, *Torna, torna, Serrallonga*. Així que va sortir el disc la interpretava sovint i la va publicar en el seu cançoner *Lireta-liraina* (1983)».

Per recordar en Xesco vint-i-cinc anys després d'haver-nos deixat, l'any 2009, els amics del CAE de Manresa em van proposar que els fes la lletra per a una auca i la vaig fer amb molt de gust. Això explica que avui comptem amb *Lauca d'en Xesco Boix*. Un cantant d'anomenada, el joglar de la mainada, amb dibuixos de Clara Oliveras, que podeu trobar a www.auques.cat. Aquell mateix any, en Lluís Panyella i la Maria Josep Hernández van presentar el llibre *Xesco Boix, història de la nostra història*. En la dedicatòria hi llegeixo: «Joan, quantes vegades en Xesco em parlava de tu i de les cançons d'Esquirols! Em deia "Ja sé que només amb les cançons no es pot canviar el món, però sí que podem desvetllar els sentiments que ens facin avançar a poc a poc cap a aquesta utopia tan desitjable que en diuen llibertat. I afegia: «les cançons d'Esquirols són plenes de llibertat. *Estima, si vols ser feliç*, estima i tot canviarà. Aquesta és teva. Amb afecte: Lluís M. Panyella [signat]». I com diria en Xesco: conte contat, ja s'ha acabat.

Hasan Taufiq

Indonèsia

«He passat la vida entre continents, però he establert una llar a Manresa»

El meu nom és Hasan Taufiq i vaig néixer fa 54 anys a Palembang, capital de la província de Sumatra Meridional, a l'illa de Sumatra (Indonèsia). En els darrers 25 anys he viscut en cultures, sistemes i ritmes diferents, i a cada lloc hi he trobat alguna cosa que m'ha fet sentir com a casa. Cada país té els seus reptes perquè viure a l'estranger mai no és senzill, però totes aquestes experiències han modelat com soc. He passat la vida entre continents, però he establert una llar a Manresa, on fa quatre anys i mig que hi visc.

El motiu pel qual vaig decidir venir a viure a Manresa és perquè la meua dona, Marta, és d'aquí i volíem que els nostres fills coneguessin la seva part materna; és a dir, que entenguessin la seva llengua, les seves tradicions i la seva identitat cultural no com a visitants, sinó com a participants. Abans de venir a Catalunya vam passar quatre anys a Indonèsia, on els nostres fills van connectar molt amb la seva família paterna i van conèixer la riquesa cultural del país. Anteriorment, vam estar establerts en altres països, on vam gaudir de l'energia vibrant de Shanghai, l'horitzó vertical de Hong Kong i la combinació dinàmica de tradició i modernitat de Taipei. Ens encantava aquella vida i cada lloc ens va deixar la seva empremta. Cada ciutat va ser casa nostra almenys durant un temps. Treballo a Barcelona com a responsable de compres i vendes internacionals. D'aquesta manera, tot i viure en una ciutat més petita, el meu món professional continua sent global, perquè cada dia parlo amb persones de diferents països i no he deixat l'entorn internacional.

Encara no parlo gaire bé el català, però ho estic intentant! He fet classes al Centre de Formació d'Adults i al Centre de Normalització Lingüística. Aprendre la llengua és important per a mi. No és només una qüestió de comunicació; és una qüestió de respecte i pertinença. La llengua forma part de sentir-se a casa. El que més valoro de Manresa és la calidesa de la gent i el sentit de comunitat que hi ha. M'agrada el menjar, les tradicions locals i el fet que tot sigui més proper i humà. La ubicació de la ciu-

tat també és un gran atractiu. El fet que estigui situada al cor de Catalunya ofereix un accés fàcil tant a la costa mediterrània com a la muntanya, i això permet un estil de vida equilibrat i atractiu, difícil de trobar en ciutats més grans. D'altra banda, trobo a faltar l'ambient internacional; per posar un exemple, sentir diverses llengües cada dia o conèixer gent d'arreu del món. Manresa és menys global que Hong Kong, Jakarta, Shanghai o Taipei, però al mateix temps sabem que escollir aquest lloc per viure significava triar arrels per sobre de tot. Aquest capítol a Manresa no està definit per gratacles ni per titulars internacionals. Està determinat per anar i venir de l'escola, sopars en família, tradicions redescobertes i arrels que creixen. I, de vegades, després d'una vida travessant el món, el viatge més valent és decidir on quedar-se.

Escriu a: **a8020309@xtec.cat** Telefona al: **93 873 04 04**
Visita'ns al **C/ de Sant Joan n° 62-64 i 68-70** de **MANRESA**

QUINA AFICIÓ MUNTANT I
PROGRAMANT ROBOTS!

VIVIM EL PROJECTE COMUNITARI A LA
RESIDÈNCIA ASSISTIDA DE LA FONT DELS CAPELLANS!

**Demana
cita prèvia**

Col·legi Mare de Déu del Pilar

Complementem

l'ED. INFANTIL amb

- L'hora del conte
- Start up!
- Som artistes!
- Jocs matemàtics
- Eufòria
(Música i Dansa)

l'ED. PRIMÀRIA amb

- S'entén la lletra?
- En xarxa
- Pintem i corem
- Fem esport!
- Charles Chaplin!

l'ESO amb

- Robòtica
- Salut i esport
- Formació i Orientació
Personal i Professional
- TIC
- Expressió Artística
- Emprenedoria
- ...

i... 2a llengua estrangera:
Francès als 4 cursos de l'ESO.

AMPLIACIÓ i REFORÇ
GRATUÏT DE MATEMÀTIQUES,
FÍSICA i QUÍMICA, i CATALÀ A
L'ESO, i
ACTIVITATS ESPORTIVES
EXTRAESCOLARS GRATUÏTES
A L'ED. INFANTIL i PRIMÀRIA,
els Dimarts i Dijous de 17 a 18h

P Escola **CONCERTADA,**
Escola **SOSTINGUDA AMB FONTS PÚBLICS,**
Escola **VIVA,**
Escola **IMMERSA EN EL PRESENT,... i**
Escola **QUE PREPARA UN BON FUTUR!!!**

S'ENTEN LA LLETRA?

SORTIDES TRIMESTRALS, FESTIVITATS I
LES ESPERADES COLÒNIES!

PREINSCRIPCIÓ 2026-2027

Els diferents tipus de gas utilitzats com a combustibles

Josep M. Macià Roldan, gerent i secretari tècnic del CETIM

Quan parlem de gas com a font d'energia, sovint pensem que tots són iguals. Tanmateix, sota el nom genèric de gas s'hi amaguen diferents tipus de combustibles amb orígens, propietats i usos molt diversos. Conèixer aquestes diferències és important tant per a la seguretat com per a l'eficiència energètica, ja que no tots els aparells funcionen amb qualsevol gas ni tots tenen el mateix comportament. Un gas combustible és una substància que, en cremar-se en presència d'oxigen, allibera energia en forma de calor. Aquesta energia s'aprofita principalment per cuinar, escalfar aigua, produir calefacció o generar electricitat. Els gasos combustibles poden provenir de jaciments naturals o del refinament del petroli i aquesta diferència ja marca moltes de les seves característiques.

El **gas natural** és el combustible gasós més utilitzat a les llars i a la indústria. Prové directament de jaciments subterranis i el component principal és el metà (CH_4). Es distribueix mitjançant una xarxa de canonades que arriba directament als edificis, fet que el fa molt còmode per a l'usuari. Una de les seves característiques principals és que és més lleuger que l'aire. En cas de fuga, tendeix a pujar i dispersar-se, cosa que redueix lleugerament el risc d'acumulació en espais tancats. El gas natural no té olor de manera natural, però se li afegeix un odorant per poder detectar-ne les fugues fàcilment. Les ventilacions de seguretat, per tant, hauran d'estar properes al sostre. És molt habitual en cuines, calderes de calefacció i producció d'aigua calenta sanitària, especialment en zones urbanes.

El **gas natural líquat**, conegut com a GNL, no és un gas diferent, sinó el mateix gas natural sotmès a un procés de refredament extrem. En baixar la seva temperatura fins als -162°C , el gas es transforma en líquid i redueix el volum aproximadament 600 vegades. Aquesta transformació permet transportar grans quantitats de gas natural en vaixells o emmagatzemar-lo de manera eficient. Un cop arriba al seu destí, el GNL es torna a escalfar i recupera l'estat gasós per ser introduït a la xarxa o utilitzat com a combustible. En els darrers anys també s'ha començat a utilitzar en alguns vehicles pesants, com camions i vaixells, com a alternativa més neta al gasoil.

El **gas líquat del petroli**, o GLP, prové del refinament del petroli i del processament del gas natural. A diferència del gas natural, es pot liquidar amb relativa facilitat aplicant una pressió moderada, fet que permet emmagatzemar-lo en bombones o dipòsits. Son més pesats que l'aire i per tant les fugues es quedaran arran de terra. Dins del GLP trobem principalment dos gasos: el butà i el propà.

El **butà** és probablement el més conegut a nivell domèstic, especialment per l'ús de les tradicionals bombones.

En condicions normals es manté líquid dins la bombona i es gasifica quan surt a l'exterior. Funciona bé en climes suaus, però presenta un inconvenient important: a temperatures baixes li costa evaporar-se, cosa que pot fer que els aparells no funcionin correctament a l'hivern. Per aquest motiu és més habitual en interiors o en zones amb temperatures moderades. S'utilitza principalment en cuines domèstiques i en habitatges que no disposen de connexió a la xarxa de gas natural.

El **propà** és molt semblant al butà, però té un comportament millor davant el fred. Pot vaporitzar-se a temperatures molt més baixes, fet que el fa adequat per a instal·lacions exteriors. Per aquest motiu s'utilitza sovint en dipòsits de calefacció, cases rurals, indústries, càmpings o habitatges aïllats. El propà treballa amb una pressió més alta que el butà i requereix equips específics.

Tot i que tots aquests combustibles serveixen per produir calor, no són intercanviables. Cada gas té un poder calorífic diferent, una pressió de funcionament específica i unes característiques de combustió pròpies. Els gasos combustibles formen part del nostre dia a dia, però sovint en desconecem les diferències. Entendre d'on provenen, com s'emmagatzemen i per a què s'utilitzen ens ajuda a fer un ús més segur, eficient i responsable de l'energia. Tot i que tots cremen, cada gas té la seva funció específica i conèixer-la és essencial per aprofitar-ne al màxim els avantatges.

Inscripcions als cursos de català per a adults

El CNL Montserrat ofereix nous cursos de català per a adults de nivell bàsic, elemental, intermedi i sùciència per al període març-juny. A través de la plataforma d'inscripció (**inscripcions.cpnl.cat**) ja es poden fer els tràmits previs que permeten la inscripció als cursos i es poden sol·licitar les proves de determinació de nivell per saber quins són els coneixements actuals de català de la persona que es vol inscriure a un curs general del CPNL. La prova de determinació de nivell, que es pot fer en

línia o de manera presencial al centre més proper i té dos anys de validesa, és imprescindible per tramitar la matrícula si no s'ha fet cap curs al CPNL o no es té cap certificat oficial que acrediti els coneixements de llengua catalana. Hi ha temps, fins al 19 de març per adjuntar un certificat de nivell o sol·licitar la prova amb garanties que tot estigui a punt per al dia de la inscripció.

Les dates inicialment previstes per a la inscripció als cursos del tercer trimestre

del CPNL són del 7 al 10 d'abril. Les dades de nítives es publicaran el 13 de març al web i a les xarxes socials del CPNL. La inscripció es podrà fer en línia a través de la plataforma d'inscripció i tràmits (**inscripcions.cpnl.cat**) o presencialment al CNL Montserrat a partir de les 9 del matí.

Tota la informació per a la inscripció i l'oferta de cursos es pot consultar a la pàgina web **www.cpnl.cat/inscripcions/** o al cercador de cursos **www.cpnl.cat/troba-el-teu-curs-de-catala/**.

MENÚ
DIARI 15,50€

MENÚ
DISSABTE 17€

MENÚ
DIUMENGE I FESTIUS 19€

CRTA. CARDONA 77 · MANRESA · 93 876 92 14 · CASAPIOMANRESA.COM · SEGUEIX-NOS A

21 de Març 2026

**CAP
BUTACA
BUIDA!**

DIADA DEL TEATRE

capbutacabuida.cat

Un projecte de:

TTTTT ADETCA
TT Empeses
TT de Teatre
TT de Catalunya

ecatl ic3C Institut Català de les
Empeses Culturals

Generalitat de Catalunya

Barcelona

Disputació
Barcelona

Diputació Tarragona

Diputació de Girona

Media partners:

Prensa Comarcal

Ruta Matacans, itinerari de la pedra seca a Artés

Josep Girabal Guitart / Josep M. Mata-Perelló (Geoparc Mundial Unesco de la Catalunya Central)

Durant de la Festa de la Verema es va inaugurar a Artés la Ruta Matacans, un itinerari circular a peu per la rodalia de la vila. Són menys de 5 km per bons camins i terreny planer en què podem veure prop d'una vintena de construccions de pedra seca, especialment barraques, restaurades gràcies a la bona feina del grup artesenc Cara Barraca. El recorregut està senyalitzat mitjançant pilones de fusta i s'hi han instal·lat diversos plafons informatius. En la mateixa festa es va presentar el llibre *Arquitectura rural tradicional*, de l'artesenc Valentí Escalé Putxet, pioner i activista en la defensa i restauració del nostre patrimoni de pedra seca.

En aquesta mostra d'arquitectura rural, relacionada estretament amb el conreu tradicional de la vinya, trobarem un interessant conjunt de barraques de diverses modalitats, parets seques, escales de marge, un dipòsit d'aigües pluvials, una pica per preparar el caldo bordelès, una fresquera... tot un compendi de la bona feina que tan sols amb les pedres i un tip de treballar van fer els nostres avantpassats. La matèria primera emprada eren els rocs que els pagesos i barracaires recollien *in situ*. Per tant cada barraca o mur és una mostra dels materials geològics de la zona, que aquí podem observar còmodament. En aquest sentit cal remarcar que aquesta ruta té un gran interès i coincideix amb diversos itineraris geològics de llarga tradició. A gran part del recorregut predominen els materials de color roig intens coneguts com a Formació Artés. L'origen data de fa a l'entorn de 34 Ma, quan tota la Depressió Geològica de l'Ebre, de la qual forma part la Catalunya central, era una gran conca sense sortida al mar. El clima era tropical sec i en les estacions plujoses les rieres que baixaven de les muntanyes

que hi havia al sud arrossegaven grava menuda i sorra per les lleres i en els seus desbordaments inundaven grans extensions d'aquella plana dipositant-hi capes de fang i sorra fina. L'aigua acabava en llacs i llacunes permanents o efímeres, mentre els fangs sedimentats s'assecaven i oxidaven pel contacte amb l'aire, prenent colors rogencs. Aquelles graves les veiem ara com a conglomerats i ens mostren les lleres de les antigues rieres; són el que anomenem paleocanals, i els sediments sorrencs i fangosos són ara gresos i margues, que tenen el nom popular de *tapàs*. Com que els sediments originals no es van dipositar al mar s'anomenen *continentals*. Fent l'itinerari podem observar com el color del terreny passa de vermellós a ocre, senyal que entrem en una zona de materials d'origen marí, més antics que els continentals. Es van dipositar aquí quan el Bages era en un llarg golf que des del Cantàbric arribava fins a Osona. Aquí s'hi dipositaven argiles i sorres que van donar lloc a gresos i margues; el seu color indica que en estar submergits no van tenir contacte amb l'aire i no es van oxidar. També trobarem alguns afloraments de roca calcària blanquinosa formada per les restes de coralls que formaven esculls en aquell antic mar.

Nom dels indrets: Matacans (també es passa pels plans de Can Vila i el bosc de la Paloma). **Situació geogràfica i accés:** El recorregut comença i acaba al final del carrer del Progrés, on se surt del nucli urbà d'Artés. **Procedència del nom:** Matacans és el nom d'una vila romana que hi hagué a la zona, va ser excavada fa anys i un cop estudiada i documentada es va tornar a cobrir a fi de protegir-ne les restes. Hi afegim que un matacà és un roc que es pot agafar amb una mà. **Importància geològica:** És un recorregut perfecte per observar còmodament els materials geològics típics d'aquesta zona del Bages, aquí emprats tradicionalment com a materials de construcció. **Materials geològics:** Margues i gresos rogencs, conglomerats d'origen continental, pertanyents a la Formació Artés, amb un petit contingut de ferro oxidat que li dona color. Gresos, margues i calcària coral·lina d'origen marí. **Edat de la formació:** Final del període Eocè i principis de l'Oligocè, fa vora 38-34 Ma.

Educar per incomodar

Ignasi Cebrian

Natura per educar de manera crítica

Hi ha una contradicció silenciosa que habita les aules. Parlem d'emergència climàtica, de col·lapse ecològic, de justícia ambiental. Però sovint ho fem asseguts en files rectes, amb llibres tancats que esperen respostes correctes. Expliquem el món com si no calgués canviar-lo. L'educació ambiental, en el seu sentit més profund, no va néixer per decorar el currículum amb arbres, flors i reciclatge. Va néixer per incomodar. Per preguntar-nos per què el riu baixa més sec cada estiu. Per què cada primavera sentim menys ocells que abans. Per què el creixement econòmic continua sent un dogma quan la Terra, el viure, ens parla en llenguatge de límits.

Però l'escola, tal com l'hem heretat del segle XIX, no està pensada per a la incomoditat. Està pensada per ordenar, classificar, avaluar. Per transmetre coneixement fragmentat en assignatures que rarament es toquen. La natura queda a Biologia. L'economia, a Economia. Ètica, si hi és, a Filosofia. I la vida real –complexa, entrellaçada, conflictiva– espera fora del timbre. Hi ha una tensió de fons: educar per conservar l'ordre o educar per transformar-lo. Si l'educació ambiental és només aprendre conceptes sobre la natura i el canvi climàtic, no molesta ningú. Però si implica analitzar els interessos que hi ha

darrere de determinades decisions, si convida a participar en el debat públic, si demana revisar els nostres hàbits de consum i els nostres privilegis, aleshores deixa de ser còmoda.

Educar ambientalment vol dir aprendre a pensar críticament. Vol dir acceptar que no hi ha neutralitat quan parlem de territori, d'aigua, d'energia o de vida. Vol dir entendre que tota decisió ambiental és també social i política. I això exigeix temps, diàleg, escolta. Exigeix tolerar la incertesa. Exigeix, fins i tot, conflicte. Potser la pregunta no és com introduïm més continguts o competències ambientals al currículum, sinó com transformem la manera d'educar. Com passem de l'examen a l'acció. De la resposta memoritzada al projecte compartit. De la competició individual a la cooperació comunitària.

En un país petit, densament habitat i intensament estimat com el nostre, l'educació ambiental no pot ser ornamental. Ha de ser vertebral. Ha d'ajudar-nos a imaginar una prosperitat que no es mengi el paisatge propi –tant cultural com ambiental. Una qualitat de vida que no es construeixi a costa d'altres. Educar per a la sostenibilitat és, en el fons, educar per a la responsabilitat. I tota responsabilitat comença amb una pregunta que incomoda.

JOANA POL

Jordi Sardans
Fotos: Joan Closas

Directora i màxima responsable de la marca Donallop, l'alter ego artístic de Joana Pol ha dedicat tota la seva vida a la música, un projecte artístic i vital on dona a conèixer les seves cançons. Justament ara acaba de treure el seu darrer treball *D Superlluna*.

D'altres satèl·lits al seu voltant serien La Mallorquina, amb l'estudi de gravació i producció, i el segell discogràfic Plas Plas. Ha fet una *reconstrucció de marca* a la seva vida per afirmar-se i reivindicar-se com a persona i artista independent.

Com era històricament Donallop?

Fins fa poc era un grup de dues persones que ho compartíem tot al 50%. Però en el darrer treball, el meu company guitarrista ha fet una passa endarrere, com haurien de fer tots. Es tracta que els productors tinguin clar a qui li havien de fer les preguntes. De manera que ara seguim tocant junts, però aquesta darrera temporada, porta més el meu segell, la meva marca i la meva direcció. És un *rebranding*.

Ell ho ha acceptat de bon grat?

Ens hem posat d'acord després d'algunes discussions, que en cap cas han estat *heavies*, però òbviament s'ha obert un debat molt interessant i apassionat sobre què significa ser artista, el feminisme, quin era el meu paper com a artista, ja que sempre era qui aguantava el ram de flors. M'he cansat perquè no soc la persona que la gent creu que soc. Vull poder mostrar qui soc en tota la meva totalitat. Faig art per canalitzar tot el que duc dins. Ell sempre ha entès el meu criteri, però per a un artista és molt complicat d'alguna manera amollar el seu ego i passar a ser una altra cosa a dins d'una obra que també és seva.

Què és actualment Donallop?

Soc una dona llop, pel que fa a les meves energies, en saber donar afecte a les persones i les no persones que habitem la Terra. En el seu moment, em va aparèixer aquest nom que em representava. També ve per la meua manera de marcar-me com a feminista. Dins la filmografia i la literatura, l'home llop sempre està representat i no es parla d'una dona llop, així que n'he vingut a parlar jo. Donallop és la raó de tots els meus moviments vitals, com el fet d'anar a viure a Solsona i ara a Manresa per conèixer gent nova i crear nous vincles. Com a immi-

**«Als Països Catalans,
com més anem cap al sud,
el públic és una mica més càlid
i cap al nord una mica més fred»**

grant, intent adaptar-me al lloc on soc i aportar el meu sentit de la bellesa, que per mi és un deure vital. Com a mallorquina m'he adonat que el sol de Manresa és mediterrani i això és molt guapo.

Feminista

Et defineixes com a feminista?

Sí, és una de les característiques de tantes que tinc. Entendria el feminisme, com crec que s'hauria d'entendre en termes generals, que és la igualtat d'oportunitats entre homes i dones. Tot i que ser feminista, seria també una lluita perquè el gènere no ens

hauria de definir tant a uns i altres. Aquesta seria una fita on arribar. Crec que a la meua manera i amb els meus petits mitjans i els poquets granets d'arena que puc aportar, intent anar en aquesta direcció. Al final, el món és molt sexista, com veig en la indústria musical en què majoritàriament m'he mogut. Fa anys que produeix cançons i soc multi-instrumentista i em continuen considerant només cantant. Però, abans d'arribar a un escenari i cantar, he fet molts rols per aquella cançó que òbviament no eren típicament predeterminats per una dona.

Ho has notat sovint?

Ho he patit fortament. Sempre he tingut un company home al costat i en entrar a un estudi de gravació, l'enginyer o productor es dirigeix sempre abans al meu company, quan tal volta soc jo qui dirigeix el cotarro.

Com valors que políticament els grups progressistes optin per la paritat en tots els àmbits?

Penso que hauria de ser així. De la mateixa manera que hi ha homes apropiats i inapropiats, també les dones tenen dret a accedir a llocs inapropiats. Apa, que no hi ha homes

polítics inapropiats que no es mereixen el seu lloc! Llavors, penso que les dones també ens mereixem aquesta oportunitat. També hauria de ser així en els cartells de concerts i festivals que tenen finançament públic, i fins i tot, compartidament en allò privat, el cartell hauria de ser paritari. Catalunya, que se suposa que és una societat relativament avançada i feminista, pens que hi ha molts dels cartells importants del país que no respecten aquesta paritat. Hem de començar per alguna banda!

En aquesta línia, no he vist dones to-reres?

Normal, perquè les dones no tenim aquest esperit de matar! Recordo que sí que n'hi va haver una molt reconeguda a finals dels anys 90 i principis del 2000. De totes formes, dins l'instint feminista el fet de matar no hi entra. Per això no hi ha dones to-reres.

Hi ha artistes i intel·lectuals que defensen la tauromàquia com un art. Com ho valoreu?

Em sap greu! Sense cap filtre, directament pensaria que aquestes persones no són suficientment intel·lectuals. Pens que he estat prou elegant, per tot el que podria dir.

Milites políticament o en alguna organització feminista?

No. Ara bé, sempre que tinc oportunitat, quan hi ha una crida social referida a les dones, sempre intent utilitzar la meua petita i humil plataforma com a altaveu.

Països Catalans

El vostre públic són els Països Catalans, en general?

Sí. És el públic natural perquè les meves cançons són en català. Durant tota la meua trajectòria he intentat que sigui equilibrat. Per exemple, Mallorca, en els moments normals té un milió de població, dels quals entre 200 i 300 mil són catalanoparlants naturals. A Catalunya, uns 7 milions, bona part dels quals s'expressen en català i al País Valencià també n'hi ha. Hi ha molts grups de Mallorca i de les Illes en general que no ho conceben o no

fan l'esforç necessari, bàsicament econòmic, ja que no és una qüestió de voluntat, per sortir de Mallorca en aquest espai natural. També hem tocat a Madrid, Bilbao, Andalusia i Xile, perquè s'ha de creuar aquesta barrera, de la mateixa manera que aquí s'escolta música en anglès durant anys, sense entendre cap paraula.

Has notat diferències entre els diversos públics dels Països Catalans?

Com més anem cap el sud, el públic és una mica més càlid i cap al nord una mica més fred. El País Valencià en l'àmbit polític sempre ha patit més i sobretot la llengua ha estat en pitjors condicions. Això es nota molt en el sentit que són molt agraïts. En canvi, la indústria catalana és més potent, amb més inversió de diners i amb una immersió lingüística també més potent. Anar a Girona o Barcelona a tocar no és tan diferent o exòtic per un músic illenc, perquè hi estan més habituats. En canvi, al País Valencià no n'hi estan tant, perquè hi ha pocs grups que hi vagin a tocar amb naturalitat, ja que és difícil aconseguir caixet. Tot plegat s'acaba notant en com el públic rep la nostra música.

Com veus la comunitat catalanoparlant de València?

Pel que he pogut parlar amb d'altres companys, la comunitat catalanoparlant del País Valencià està molt cohesionada perquè són molt pocs, però estan molt ben avinguts. Si s'ha programat un artista valencià, damunt l'escenari en pujaran quatre més perquè es porten bé o són col·legues. Als anys 2013, 2014 i 2015 en què les col·laboracions entre artistes no estaven gens de moda, ells les feien constantment i a mi em sorprenia molt. Es duen molt bé per necessitat. Si a sobre que són pocs es duen malament... Fins i tot, les persones relacionades amb la indústria discogràfica del País Valencià, és clar que tenen menys pasta i és molt més complicat fer un festival en què només se canti en català. Potser només n'hi ha tres o quatre i la diferència amb el Principat és forta. Però insisteixo que són més agraïts, aplaudeixen més fort. Òbviament, també per cultura. Manresa és una ciutat petita, però hi ha la Fira Mediterrània, el festival artístic FABA, la programació del Kursaal...

Quan va néixer el teu interès musical?

Record que essent molt petita, en una

casa on vaig viure fins als cinc anys, quan la mare estava fent sabates allà la vora, m'inventava cançons. M'han explicat que la mare de la padrina materna, que era emblanquinadora (pintora de calç), quan he coincidit amb persones que la varen conèixer, que no són de la família, en començar a mostrar al poble que cantava, amb una veu bastant potent, m'hi comparaven. El poble estava al capdamunt d'una muntanyeta, el Putxet i quan cantava em sentien arreu. Per tant, hi ha una part molt innata. Després amb el pare patern, que s'havia quedat cec, ens comunicàvem pel ball i el cant. Vaig començar a fer servir l'instrument del bou.

Quins estudis vas fer?

Primer vaig començar a fer cant coral, després vaig estar dins d'un grup de folklore mallorquí de tota la vida, del meu poble, que era l'agrupació de ball tradicional més reconeguda de Mallorca. Vaig tenir una professora catalana, que es deia Ave Maria Beltran, que durant molts anys em va fer classes particulars, al poble de Campanet. Sempre estaré agraïda als pares per haver-me donat aquesta oportunitat perquè he pogut fer la meua vida, però al mateix temps en l'àmbit acadèmic és fatal, perquè era un ensenyament sense valor reglat. Feia música a la carta. Aprendre des d'aquesta perspectiva amb una persona que em podia dedicar el seu temps em va ajudar a aprendre molt més ràpid, que no haver de passar per un filtre acadèmic. Després he après moltes altres coses, però amb menys intensitat.

La pandèmia

La pandèmia va afectar al teu procés creatiu?

Sí. hauria pogut treure discos abans, però haurien estat molt tristos perquè la pandèmia em va passar una factura important per a la salut mental. Viuïem a Solsona i per mor de la pandèmia vam decidir tornar a Mallorca durant vuit mesos, però pensava que seria per sempre. Em vaig deprimir molt, perquè sentia com si la carrera s'hagués acabat i com si no pogués continuar amb aquest projecte. El 2021 vam poder sortir de Mallorca i

Dins
l'esperit
feminista
l'instint i
el fet de matar
no hi entra.
Per això no
hi ha dones
toreres

vàrem venir a petar a Manresa. Han estat uns anys molts durs en els quals he compost, però durant la pandèmia estava girant el disc *Cara a cara*, amb cançons molt tristes, compostes prèviament. A vegades, quan poses cançons tristes, t'aferres a un petit sentiment que com a artista magnifiques, per por de no fer una cançó. Després va passar que la realitat superava aquella ficció i aquella gira amb unes cançons tan tristes em va afectar.

Com és el darrer disc que has tret?

D Superlluna és el disc en què es concreta el *rebranding*. He estat molt temps reconnectant. *D Superlluna* no vol mostrar aquesta cara de mi, perquè de natural soc una persona alegre, riallera, optimista, m'agrada la festa, i precisament això mai no s'havia traduït a la meua música, així que amb *D Superlluna*, ho he volgut mostrar. El disc passa per diverses temàtiques, algunes de les quals no puc deixar de tractar, tot i que estigui fent un disc festiu. Per exemple, la meua preocupació per l'individualisme que hi ha ara mateix, per com estan afectant les xarxes socials a la manera com ens comuniquem les persones, i com estem deixant de crear comunitat, que en tot cas és com a molt fictici, volàtil i les relacions s'han convertit en coses líquides i no palpables. A través de tot un seguit de transformacions al llarg del disc i de l'obra vaig tractant aquests temes, des d'un lloc més desenfadat i no tan poètic com anteriorment.

Durant aquests darrers anys has estat investigant?

Del 2021 al 2025 he pogut investigar dins músiques que tal volta no m'hi

havia ficat tant. Així, he investigat la música electrònica, el trap o hip hop, que sempre m'ha agradat, però no ho havia traduït en el meu llenguatge. Òbviament no en faig, però sí que he agafat algunes influències d'aquestes músiques, que no havia pogut ajuntar en la meua obra.

Com definiries, doncs, el teu estil musical?

Faig cançons pop, però hi ha hagut moments que ha estat molt lligat o íntimament relacionat amb el folk, perquè també he fet molt cant tradicional, coral i líric. En aquest sentit com a intèrpret he fet moltes coses, que sempre van posant llavors en l'obra final. Dins d'aquest disc *D Superlluna* n'hi ha alguna d'electrònica i de música urbana, però en general és pop.

Què vol dir que ets una artista multiinstrumentista?

Toc sobretot el bou, mentre el piano i la guitarra els faig servir per acompanyar-me quan cant, i per poder compondre. També puc tocar d'altres instruments, sense esperar que sigui un prodigi, però sí que m'hi puc familiaritzar fàcilment.

La Mallorquina

Com va ser que creessis La Mallorquina?

Majoritàriament la meua feina és la d'anar a fer concerts fora de casa. Quan mir Netflix o cuin no vull pensar que hauria d'estar tocant o acabant la producció d'una cançó. Així que vàrem pensar en un espai per a fer música, que no fos a casa. En trobar el local del carrer Sant Andreu, em va agradar perquè hi ha una olivera que em recordava Mallorca, i era perfecte per fer un petit estudi per projectar videoclips, per rodar i fer fotos, per dedicar-nos a compondre. I una altra part de botiga oberta de discos i vinils, per atendre els distribuïdors i discogràfiques del País, de cara a conèixer gent de la ciutat. La Mallorquina és un espai cultural que funciona d'estudi de gravació i s'hi fan esdeveniments, com per exemple, ha passat a punxar el DJ Angoulos, s'hi ha presentat la cervesa Hoppit artesana de Manresa, acte que vàrem aprofitar per donar els

primers carnets de soci de La Mallorquina, per a descomptes i rebre newsletters...

Com funciona l'estudi de gravació i producció?

Naltros el fem funcionar fins i tot en diumenge, quan estem produint i gravant per a altra gent, sempre mitjançant un acord perquè cada músic té els seus costums i intentem adaptar-nos perquè es trobin en un lloc còmode i a gust. Aquest espai nos va agradar perquè hi poden dinar, poden sortir a prendre l'aire a la terrassa i l'estudi de gravació pot aprofitar la llum del dia,

que jo necessit per fer música. Ens hi estem quatre hores de jornal i després de relaxar-nos una mica, si s'ha acordat de seguir, continuem.

Què promocióneu a la botiga?

La majoria de la nostra clientela és jove, entre 20 i 40 anys. Estem especialitzats en la promoció de vinils, venem tocadiscos nous, ja que estem en contacte amb una distribuïdora. No tenim vídeos de segona mà. Em sembla que és important recuperar el ritual, que s'ha perdut completament amb les plataformes digitals. Sortir de la dinàmica del pou obscur en què ca-

iem sovint, com una via d'escapament. Intentem que sigui com un punt de trobada desenfadat per als amants de la música. També ha vingut el grup de poetes manresans DirVersos.

Com funciona Plas Plas?

És una discogràfica que varem crear i després vam decidir obrir aquest segell. Hem editat quatre discos i des d'aquesta plataforma ho gestionem tot: La Mallorquina, l'estudi de gravació, alguns dels concerts de Donallop i d'altres grups... I hem creat un pòdcast de cultura i pensament amb la llibreria Papasseit, que és el Tríptic Dadà.

el perfil

Joana Maria Pol Sebastià va néixer a Selva (Mallorca) el 2 de gener de 1988, filla de Joan Ricart, constructor, i d'Antònia, sabatera jubilada. Va començar els estudis a l'Escola Es Putxet, d'on va passar a l'institut d'Inca Berenguer d'Anoia. En l'etapa d'escuela infantil, va patir assetjament escolar, «em va marcar perquè és una experiència que vaig portar tota la vida. M'insultaven i m'amagaven les coses a l'hora d'anar al gimnàs». Aquesta vivència li ha servit ara per escriure les lletres de les cançons. Va començar els estudis de Filologia Catalana a la Universitat de les Illes Balears, a Palma, però no es va llicenciar perquè, quan va tenir la possibilitat de fer música, s'hi va dedicar de ple. A partir d'aquell moment ha fet discos i gires. Es coneixien d'abans amb el seu company, amb qui es va retrobar a la Universitat i van començar a fer versions i van actuar a hotels, en noces, camí inicial bastant transitat pels músics. «Hi va haver un moment que ho fèiem tan sovint que ens va permetre poder viure del projecte. Ens vàrem adonar que hi havia gent que acudien a posta a escoltar el nostre concert i aquesta situació ens va animar a fer les nostres pròpies cançons». Dels 31 àlbums i 74 cançons des del 2012 fins a l'actualitat cal remarcar: *La ciclista suïcida*, la seva primera cançó. El 2013 van editar l'EP *Veus que vius*, amb quatre cançons, que els va permetre iniciar les gires fora de Mallorca: la resta de Balears, Catalunya i el País Valencià. El 2014, el seu primer disc llarg, *Milestones*, que van presentar a Londres i diverses localitats d'Itàlia, França, i de nou pels Països Catalans.

Ha actuat a Catalunya, País Valencià, les Illes, Andorra i Catalunya Nord. El 2015, publica *Te'n recordes*. El 2016, *Misteris de sa vida*. El 2018, *Illes dins un disc*, un tribut a Tomeu Penya. El 2019, *Crisàlide*, *Te japonès*, *Sa secreta veta de sa senalleta*, *S'esqueix*, *La lies*, *Black miror*, *Aquest sol* i *Camins de pedra*. El 2020, *Tots els motors*. El 2021, *Cara a cara*, *Tresors i tones*, *Saladina*. El 2022, *Al·lots*. El 2023, *Sa llum que te ve a cercar*. El 2024, *Qui te plora*, *Per-*

dó. El 2025, *D Superlluna*, *De zero a mil*, *Dos dits* (Remix). Del 2016 al 2020 va viure a Solsona, en contacte amb la natura i on desconnectava de les gires constants i de l'entrenou. Des de fa cinc anys s'està al carrer del Bruc de Manresa, amb el seu company, indret que els agrada per viure, però amb qui han decidit cercar el seu lloc de treball diari al Barri Antic, idoni per a les seves intencions musicals, en una zona on es pot caminar per la ciutat. Coneix Jo Jet i Maria Ribot, té bones relacions amb Musilloc, els focus del local els va recuperar de *Llums a l'ombra*, la seva discogràfica és Propaganda pel fet! i un dels seus caps viu a la cooperativa d'habitatges La Raval. Directora i màxima responsable de la seva marca Donallop, acaba de publicar el seu darrer treball *D Superlluna*.

cultura

quadern obert

Josep Brunet Bacardit

Matí ennuvolat
el vaixell en ruïnes
no es mourà

Bozzo-Casas, cinquanta anys fent fotos amb art

Jordi Estrada
Foto: Ferran Sardans

Bernat Bozzo, president actual de Foto Art Manresa, i Enric Casas, un dels fundadors més joves de l'entitat, creada fa 50 anys, conversen sobre com van iniciar-se en el món de la fotografia i com aquesta ha evolucionat al llarg del darrer mig segle.

Bozzo: A mi el cuquet em ve de quan fa uns anys vaig assistir a un curs que va impartir la meva cosina Eva Bozzo, fotògrafa professional. Recordo que, fent un segon curs sobre el retrat, vaig coincidir amb un soci de Foto Art, Ricard Escudero, que em va animar a fer-hi cap. I llavors un altre amic em va dir que a Foto Art feien un curs de creativitat. El feia el Jordi Martínez. Ens ho vam passar tan bé i vam trobar-hi tan bon ambient que ens hi vam quedar.

Casas: La meua història és més d'abans. Jo devia tenir uns quinze anys quan vaig començar a fer fotografies. Veia com el meu pare en feia i un meu tiet, que tenia un laboratori fotogràfic a Torelló, ens deixava que el meu cosí i jo hi remenéssim una mica. I hi havia un altre tiet meu a qui agradava molt anar d'excursió i fer diapositives, que després ens passava en família. Tot origina una llavor que et va quedant a dins. De primer feia servir una càmera de plàstic, però al cap de quatre dies el pare em va deixar la seva Voigtlander, amb la qual vaig participar en algun concurs de l'escola i també en un concurs fotogràfic organitzat per l'Agrupació Cultural Manresana. Va ser arran d'aquest concurs, i atès que Foto Club havia deixat de funcionar feia tres o quatre anys, que es va fer una taula rodona per parlar del futur de la fotografia a Manresa, i d'allà va sortir la idea de formar una comissió gestora i fundar Foto Art. En la primera junta érem catorze. L'Albert Vidal i jo, que aleshores teníem vint anys i estudiàvem enginyeria, érem els més joves. Molts ens doblaven l'edat i tenien una trajectòria molt llarga. Hi havia el Modest Francisco, el Ramon Grau, el Joan Segon... Recordo que el Joan va insistir molt perquè en el nom de la nova entitat aparegués la paraula art. No sé si hi ha cap altre agrupació fotogràfica al país que inclogui la denominació.

En qualsevol cas, en la fotografia existia aquella sensació de parent pobre. Hi havia una certa malfiança a considerar la

fotografia com una forma artística, i un acomplexament. Avui dia ningú no s'ho qüestiona. La fotografia és una manera artística de crear imatges. Abans la fotografia, per semblar artística, s'havia s'assemblar o referenciar amb una pintura...

Bozzo: Amb els bodegons, per exemple...

Casas: Sí, però ni que sigui un bodegó, la mirada del fotògraf és diferent a la del pintor. I s'expressa diferent. La fotografia forma part d'un món artístic més global i s'ha de mirar d'una manera molt més àmplia. El Modest i el Segon, per exemple, van trencar amb aquest esperit superditat a l'art pictòric fent fotografies més humanistes i creatives. En aquella època hi havia, per una banda, els fotògrafs professionals, que feien retrats i reportatges de casaments; i els fotògrafs comercials i publicitaris, molts dels quals venien de l'amateurisme, amb un esperit inquiet. I llavors, als anys vuitanta, neix un moviment amb una visió més moderna i sense complexos, com la fotografia de Joan Fontcuberta i Photovision. I tot això es cou molt poc després de la creació de Foto Art.

Bozzo: El tema que la fotografia és art és una conversa que tenim sovint. Molta gent ho associa a sortir al carrer i fer fotos del que vas veient. Això és una part, però és molt més. Amb la fotografia pots expressar unes inquietuds interiors a través d'allò que retrates i de com ho retrates.

Casas: Curiosament els bons fotògrafs, aquells que avui tenim a l'altar, com Català Roca i Oriol Maspons, practiquen aquesta fotografia de carrer, més humanista. Aquestes fotografies no són una anècdota, és la fotografia en estat pur, expliquen la vida. Al cap dels anys, et mires aquelles fotos i dius: que bones que eren! A l'Arxiu Comarcal hi ha una quantitat brutal de fotografies boníssimes. Són fetes amb esperit de reportatge, sense cap mena d'ambició, però que amb el temps esdevenen obres mestres.

Bozzo: A Foto Art hem hagut d'anar-nos adaptant també als canvis. Quan va aparèixer la fotografia digital va haver-hi un fort debat. Sempre que es produeixen novetats tècniques observem primer si tenen pinta o no d'arrelar.

Casas: A l'inici de la fotografia digital va haver-hi un rebuig i fins i tot un menyspreu. Va semblar que seria una moda passatgera. Passen els anys i qui queda a Foto Art que faci fotografia analògica...? Però està molt bé, perquè encara que sigui residual manté uns valors molt interessants. A Vilassar de Dalt cada any fan una mostra de fotografia analògica.

Bozzo: Per més que les eines canviïn, la base de tot és la mirada del fotògraf. No hi ha una tècnica que pugui substituir aquesta part de la psicologia.

Casas: Tant la mirada com l'enquadrament del fotògraf continuen sent decisius, però hi ha coses que han canviat amb la fotografia digital: els tempos, el resultat material de la fotografia. I per diferent, tot el procés dels darrers anys del photoshop, que massa sovint hem portat a l'extrem de la manipulació. Per no parlar de la intel·ligència artificial. Cada cop se'm fa més difícil imaginar-me on ens portarà.

Bozzo: També a Foto Art n'hem parlat i, és clar, crea recel. Si per fotografia s'entén la captació del rebot dels fotons en un objecte determinat que impacten en una pel·lícula o en un sensor, les imatges creades amb IA no podem considerar-les fotografies. Per tant, una imatge generada el cent per cent per la intel·ligència artificial és tota una altra cosa.

Digues-li il·lustració, imatge...

Casas: Però pot ser el parany d'una fotografia.

Bozzo: I tant! I el resultat pot ser molt bo. I aquí també hi juga la creativitat a l'hora de saber explicar a la IA allò que tu vols aconseguir. No és tan senzill com dir-li que et faci una imatge. Partint d'una idea, tu busques la millor manera d'expressar-la com tu la vols, no com vol la IA. Com a expressió de creativitat per a mi això és perfectament vàlid. És tot un món per explorar. En un altre sentit, la IA pot ajudar-nos a polir possibles errors d'una fotografia.

Casas: A hores d'ara la IA ja és una eina d'ús habitual.

Es pot parlar de modes en la fotografia?

Casas: Jo crec que sí i això es veu en els concursos. A part de les modes temàtiques, les modes plàstiques han marcat moltes etapes. Aquells revelats de fa cinquanta anys, amb grans fotoquímics que semblaven cigrons, amb trames molt marcades o imatges exageradament contrastades, tot això ja és història. Els trucs tècnics han creat veritables modes. Ara de vegades et mires fotografies d'aquells anys i dius: 'Quina foto més bona! Llàstima que aquella moda tan tronada hi sigui tan present'.

Bozzo: Va haver-hi un temps que es va posar de moda l'H-DR, una eina que produïa unes saturacions i uns enfocs tan exagerats que el resultat era del tot artificial, allunyada de la realitat.

Rubiralta
LLIBRERIA
PAPERERIA
des de 1906

C/ Born 24
08241 Manresa
Tel. 93 872 41 30
rubiralta24@hotmail.com
www.llibreriarubiralta.com
@llibreria_rubiralta

EDICIONS PARCIR SELECTES
LLIBRES PARCIR

- Àngel Guimerà, 74
- 08241 Manresa
- Tel. 93 873 38 82
- www.parcir.com
- parcir@parcir.com

Casas: Quan comences a usar i abusar de tots els trucs acabes fent samfaines. A mi m'agrada una fotografia més neta i sobria. Però tot és qüestió de gustos, és clar.

Bozzo: A mi la motivació per tirar fotos no és concursar. Potser m'agrada més l'acció de sortir i fer la foto que després tractar-la a casa. Amb les eines actuals pots arribar a casa havent tirat un centenar de fotos... Jo cada vegada tendeixo a ser més selectiu. Al principi, podia sortir un matí i tirar 400 fotos. Ara potser arribo a casa havent-ne fet vint o trenta.

Casas: Abans tiraves un rodet de 20 o 36 fotos i tenies un desfici per veure què havia sortit. Ara omplim memòries i núvols, i ja no sabem ni on les guardem, i potser ni ens les tornem a mirar més. Això és fruit d'aquesta evolució tècnica que fa que les coses canviïn. Però també és cert que actualment la foto pelada surt més acabada feta amb el mòbil, que ja tracta automàticament la fotografia, que no pas de la càmera. Tots aquests tractaments d'imatge que porta incorporats de sèrie el mòbil ja t'ho revela d'origen. Per algú que estigui acostumat a fer servir el mòbil, pot arribar a ser frustrant fer una foto amb la càmera i veure que la imatge surt molt eixuta, molt seca...

Bozzo: Sí, jo recordo que quan vaig fer el curs amb la meva cosina, fins llavors tirava amb JPEG directament, i

sortia prou bé, però quan vaig tirar amb RAW, aquell format d'imatge digital que conserva totes les dades capturades sense cap mena de compressió, vaig trobar que sortien pobres de color, amb poc contrast i com entelades. A partir d'aquí et deien que havies de fer servir el photoshop, revelar-ho digitalment. Fa un parell d'anys vam fer un taller a Foto Art en què donàvem a tothom un RAW i dèiem: 'Ara ho reveleu a casa'. No hi havia dues fotos iguals, perquè el toc personal hi era.

Casas: El que al capdavant han fet els sistemes informàtics i digitals ha estat facilitar aquelles accions que, de fet, ja es feien.

Bozzo: Per això a Foto Art mai no hem deixat d'organitzar cursos de formació, tant d'actualització com d'iniciació. A més de les exposicions, els platós, col·laboracions amb Visuals, Jardins de Llum, Tocats de Lletra... Fa deu anys, amb motiu dels 40 anys, vam fer 40 exposicions en diferents llocs de Manresa. Aquesta vegada seran cap a 70 i exposarem en centres cívics, biblioteques, comerços, centres de salut...

Casas: La tasca que s'ha fet a la ciutat des de Foto Art és molt rellevant. Com això que dius d'exposar fotografies en àmbits completament diferents al d'una sala d'exposicions. I això no és d'ara. És de fa anys i per molts anys.

lèxic a la manresana

Afiganyar

Jaume Puig

El filòleg callussenc Jordi Badia Pujol em proposa de parlar del verb *afiganyar*, que el diccionari Alcover-Moll (DCVB) situa al Bages i al Berguedà, concretament a Cardona i Gironella. Badia mateix en parlava en el seu bloc, *El clot de les Ànimes*, el 15 de juny del 2019. Algun lector ja m'ho havia proposat també. De fet, en l'apartat #bagesisme que vam crear a la xarxa X, la manresana Montse B. també hi aportava aquest verb. «A casa meva dúiem la roba afiganyada», ens deia.

El nostre diccionari normatiu (DIEC2) recull el mot, però remet a *rebregar*, com a opció principal i que defineix com a «fer perdre la tesor (a una cosa flexible) tocant-la matusserament, prement-la, copejant-la, etc.». El Diccionari General de la Llengua Catalana (DGLC) també el recull com a segona opció de rebregar i el fa derivar, com el DCVB, de *figa*, amb el sufix *-any*. Jordi Badia, en el bloc esmentat, també aportava un altre sinònim, que seria el

verb *emmatxucar*, usat habitualment més aviat en referència a un paper.

Podeu fer arribar les vostres aportacions a elpou@elpou.cat o via Twitter, amb l'etiqueta #bagesisme.

Visita d'empresaris de Malàisia a la fàbrica de sabates Pielsa (1965)

J. S. Foto. Enric Villaplana Vargas. Col·lecció particular

El 5 de maig de 1965, el fotògraf municipal Enric Villaplana, contractat per Pielsa, va deixar constància gràfica de la visita a la planta de producció, d'industrial i exportadors de cautxú de la Federació de Malàisia, presidits pel senador Gan Teck Yeow, amb el representant Calpe de la Cambra Oficial d'Indústria, acompanyats d'un filipí i un taiwanès. Després van anar a visitar Pirelli. Al fons del centre de la foto, es veu l'empresari de Manufacturas de la Piel, Francisco Planas, que va substituir al fundador Lluís Planas Roca. Li va atorgar la direcció de Pielsa a Mariano Ibor Gómez (Manresa, 12-9-1931) que havia entrat a l'empresa amb catorze anys i es va jubilar el 1993. Es troba a l'esquerra de la fotografia donant explicacions a la delegació de les innovacions en la cadena de producció dels mocassins amb sola de cuir. L'empresa del carrer Carrió, rep els visitants a la primera planta, on observem els vidres amb persianes al fons. A l'esquerra de la sala de producció s'hi veu una màquina per a l'acabat. També s'observa el cuir i el lloc on es retallen les soles, amb un altre mecanisme que servia per cosir-les. En primer terme, els mocassins de soles enganxades que anaven cosides d'una manera especial, per diferenciar-se d'altres articles i se n'hi veuen sense sola. A dalt, hi ha la sola i els mocassins de sota estan ja muntats, amb la sola encolada. Sovint les sabates les cosien les monges de Santa Clara, perquè ningú les apressava. Ibor, per poder assegurar més torns de tre-

ball, va produir per a tercers, fet que va ser una novetat al moment. Així, Pielsa també es va dedicar a fer les parts de pell d'altres marques com Mephisto, Munich o Camper.

Fundada el 1921, es va especialitzar en la producció de botes i tendes de campanya com a proveïdor exclusiu de les botes per a l'exèrcit. L'estiu de 1930 es va constituir la societat mercantil Manufacturas de la Piel, que va enregistrar la marca Pielsa, quan es produeix la transició de la sabata manual a la mecànica. Després de la Guerra Civil, a causa de les necessitats del moment, es van dedicar a produir sabates per a operaris i treballadors. A la dècada dels 50 s'especialitzen en l'anomenada sabata Eterna. Amb la modernització dels 60, es van dedicar al disseny propi i van ser pioners en la innovació del sector a l'Estat en adoptar el sistema d'unir la sola, amb cobertura de pell de la sabata, feta amb premsa, que li donava més resistència i n'augmentava la qualitat. Al 1975 va donar un pas important en fabricar nàutics per a homes i dones, en importar la marca Sebago, molt popular als EUA, que tenia èxit per a les embarcacions de vela. Es van comercialitzar massivament. Es venien a la botiga del grup, Ecsa, fundada el 10 de maig de 1941. L'empresari i darrer gerent, net de l'iniciador, Lluís Planas, es va vendre la patent i l'empresa industrial el 2002 a una marca de sabateria mallorquina. En la darrera fase, al 2007, es van vendre la marca comercial a una empresa de Fuensalida, que opera com a Pielsa Shoes, SL.

ART. Maria Camp

Els refugis de l'art

Aquest mes us proposem un itinerari per tres exposicions que ens parlen de refugis i de l'art mateix com a espai de recer. Del 6 al 22 de març, al Casino, el projecte de formació per a docents entorn de l'art contemporani AMIC presenta *Refugis*, una reflexió sobre la protecció –personal o col·lectiva– davant la malaltia, la solitud o la dura realitat dels milions de persones refugiades al món, fruit del treball de les escoles de la comarca que hi han participat. Aquest sentiment connecta amb la mirada d'Anna Martínez (La Cirileta) a *Dona endins*, que, a través de fotografies i testimonis, dona veu a dones del seu entorn que comparteixen experiències, i troben en el grup un espai de recer. Serà a l'Escola d'Art de Manresa del 3 de març al 9 d'abril. I a partir del 25 de març, la llibreria La Tempesta de Navarces acull *Què queda després de la tempesta?*, de Sergio Valle i Eva Salvador, que exploren el dibuix i la creació artística com a eina per sobreviure i expressar el seu recorregut vital.

VINS

Christian Carné,
director comercial d'Abadal
Origen

Abadal Arboset 2019

Síntesi d'un paisatge i d'una forma ancestral d'elaborar. Extrem, profund i autèntic, expressa elements identitaris d'Abadal: territori, tipicitat i valoració de varietats tradicionals bagenques. Petita vinya, d'uns 80 anys, en terrasses, envoltada de bosc i amb una singularitat: una tina de pedra seca al bell mig de la vinya. Hi conviuen deu varietats històriques: mandó, picapoll i sumoll com a eix principal, i punxó fort, cap pelat, cua de moltó, malvasia de Manresa, pansera, fumat i cap negre

CINEMA. Jordi Casas

Cinema a la marselesa

Robert Guédiguian és un director habitual de la programació de Cineclub, amb un fort compromís social. Gairebé tota la seva filmografia transcorre a la seva Marsella, sempre posant el focus en la gent de classe baixa i en realitats com la immigració. El diumenge 15 de març podrem veure el seu títol més recent, *Mi querida ladrona*, en una sessió a les 18.30 h, a l'Espai Plana de l'Om. És la història d'una assistenta domiciliària per a gent gran, amb el somni que el seu net es converteixi en un gran pianista. Per pagar el piano roba, d'aquí i d'allà, petites quantitats de diners a les persones que cuida amb devoció. Fins que un dia l'acusen d'abús d'ancians vulnerables. Guédiguian és tan fidel amb la seva ciutat com amb la seva tripla protagonista: l'actriu Ariane Ascaride, casada amb el cineasta des de fa 50 anys, i els actors Jean-Pierre Darroussin i Gérard Meylan. Tots ells d'origen marseles, formen un equip amb una gran complicitat, que es transmet a l'espectador.

MÚSICA. Roger Torras

Veus femenines i grans concerts

Amb motiu del Dia de la Dona, Voilà! proposa els concerts tribut de Miris Way dedicat a Alejandro Sanz (divendres 6) i Queen for a Day homenatjant Queen (dissabte 7). Aquell mateix cap de setmana, al Kursaal, Berta Sala i Naiara Burke interpretaran cançons de dones de la Nova Cançó. El mateix dia, el *macarrisme* català de Baya Baye sacsejarà El Sielu amb el seu directe cru, combatiu i sense concessions. Divendres 13, la Girona Jazz Project Big Band actuarà al Kursaal amb el pianista cubà Pepe Rivero, una figura destacada del latin jazz internacional. L'endemà, al Conservatori, la companyia Els cinc dits recordarà la figura de Xesco Boix. Diumenge 15, al mateix escenari, un quartet vocal de luxe –Marta Mathéu, Mireia Pintó, Roger Padullés i Joan Martín-Royo–, amb Stanislav Anguelov al piano, interpretarà obres de Guastavino, Brahms i Schubert. Per acabar, en el marc del 25è aniversari del Club de la Cançó, Pablo Abaira oferirà un concert íntim a veu i piano, (dijous 26), a la sala petita del Kursaal.

completant el mosaic. Verema manual. Fermentació dins la tina de pedra seca amb una part de la rapa del raïm que aporta estructura i cos. En nas, es tradueix en fruita fresca, herba mediterrània i matisos balsàmics (pinassa, romaní, farigola o espígol). L'anyada 2019 ha estat reconeguda com a millor vi de l'edició de la Guia de Vins de Catalunya 2026. Criança de 12 mesos (60% en gerra d'argila i 40% en bota de roure de 500 litres). En boca és fluid, però recte, acidesa marcada i tensió per gaudir d'un llarg envelliment; el final és fi i molt fresc, amb magrana i maduixa de bosc sobre anisats, fonoll i marialluïsa.

Preu de venda: 50 euros

Bloc de pisos de Carme Gallifa

Lluís Virós

El carrer Guimerà és l'exemple del final del segle XIX que superava la muralla i seguia el camí o pas de Cardona, que era el seu nom original. Els edificis es van construir majoritàriament fins abans de la Guerra Civil, primer amb funcions industrials i de magatzems i, des de principi del segle XX es va convertir en el nou centre comercial i econòmic urbà, alhora que s'hi feien habitatges burgesos, alguns dels quals han evolucionat amb el temps com aquest del número 20, que es va començar abans de 1888 i el 1918 s'hi va afegir un pis per fer-lo de tres plantes, amb plànols de Bernat Pejoan. Els canvis més importants es fan entre 1925 i 1928, quan arriba a l'alçada actual i s'unifica tota la façana en estil noucentista, dissenyada per l'arquitecte Josep Marcet, i es fa el terrat del darrere.

És un edifici plurifamiliar entre mitgeres de planta baixa i sis pisos, amb l'àtic reculat respecte de la façana. La composició és força acurada i simètrica, amb el ritme vertical marcat per les alineacions de les obertures a banda i banda d'un eix central on hi ha la porta d'accés. Els baixos mantenen l'estructura de cinc obertures anterior a la intervenció de Marcet, amb la porta d'accés amb reixa de ferro. De la primera a la quarta planta hi ha dues obertures a cada costat amb balcons de baranes de ferro amb motius geomètrics i a la cinquena, separada per una cornisa de dentells, té dues mansardes amb llucanes i, al mig, un cap-

cer de perfil rodó al centre, a sota del qual hi ha un balcó amb balustrada. El primer pis té un sol balcó corregut amb una imponent balustrada decorada amb un gran gerro de fruites flanquejat per volutes. Els eixos horitzontals es remunquen en el primer pis amb la balustrada i en el cinquè amb la cornisa i el coronament. El mur és arrebossat i pintat, i la coberta és plana amb terrat i amb teulada a doble vessant en el pis reculat. Sota els dos balcons amb balustres hi ha mènsules ornamentals de suport.

El catàleg protegeix la composició i els elements de la façana i l'estructura de l'edifici per la singular interpretació que fa del Noucentisme i per la contribució al manteniment del paisatge de l'exemple de principi del segle XX. La casa era de Carme Gallifa, membre de la coneguda família que tenia fàbriques tèxtils i negocis a Manresa, Sant Joan de Vilatorrada i altres indrets, que estava casada amb el metge Joan Puig. Com en altres casos, cal lamentar el conjunt de tubs i cables que espatllen l'estètica de la façana.

DOCUMENTACIÓ:

Expedients d'obres 20.014, 20.085, 20.089, 20.090, 20.091 i 20.100 de l'Arxiu Comarcal de Manresa. Genealogia de Sebastià Vinyals a <https://gw.geneanet.org>. Descripció de Raquel Lacuesta a <https://mapaarquitecturanoucentisme.org>. FERRER, Llorenç, "Els Gallifa de Manresa. La formació de la burgesia catalana: cintes, tèxtil, electricitat i contractistes d'obres", *L'Erol*, 2023; BEYA, Ernesto, "El Doctor Juan Puig i Ball, médico e historiador", a *Tercer Congrés d'Història de la Medicina Catalana*, Lleida, 1981.

Llorenç Capdevila

Joaquim Noguero

L'ànima del Galliner

Aquesta temporada he comprat, per primera vegada, el Toc de teatre. L'abonament em permetrà assistir a cinc representacions de primer nivell al Kursaal a un preu més que raonable. Fins ara m'hi havia resistit, perquè no m'agrada fer plans amb temps, però davant de la reiterada constatació que si vaig a última hora pràcticament mai no trobo entrades, finalment hi he sucumbit. No va ser fàcil, perquè pocs minuts després que es posessin a la venda els abonaments ja costava trobar butaques ben situades.

La reobertura del Kursaal l'any 2004 va suposar la possibilitat de seguir l'actualitat teatral als espectadors de la Catalunya central sense haver de baixar cada dos per tres a Barcelona. I els avantatges van multiplicar-se amb l'impuls d'abonaments o iniciatives –que permeten, per exemple, que el jovent vagi al teatre a preus irrisoris– que fidelitzen el públic com no sé si passa a cap altra ciutat del país. Encara que segurament hi ha qui troba a faltar una presència més gran de propostes arriscades i experimentals, no es pot negar que gairebé tot el que val la pena passa una hora o altra per Manresa.

Tot això ha estat i és possible gràcies a l'existència d'una associació cultural sense ànim de lucre com El Galliner, un equip de voluntaris que són els encarregats de dissenyar i gestionar la programació. Sé que no explico res que no sàpiga tothom, però de tant en tant val la pena recordar-ho, per posar en valor el que tenim.

I ara és un bon moment per fer el recordatori, perquè El Galliner –entitat de la qual formen part persones de molta vàlua com Àngels Fusté, Joan Closas o Rosa Clarena, entre moltes altres– no seria el que és sense la presència de l'incansable Joan Morros, pedagog i activista cultural a qui segur que no fa falta que us presenti, que ja ha rebut més d'un reconeixement, com el Premi Bages de Cultura o la Medalla de la Ciutat al Mèrit Cultural, i per qui s'està promovent una recollida de signatures, a través de la plataforma Action Network, amb l'objectiu que la Generalitat li atorgui la Creu de Sant Jordi. Ja heu signat?

Erques Torres

Esculies, el món d'avui

L'escriptura és coral, calidoscòpica. Agafa formes diferents segons el context i el públic a qui interpel·la. Per això escriure amb rigor i nervi, apuntar directe al fons de les coses sense embuts, i fer-ho amb grapa, amb frases tan fàcils de llegir com si escoltéssim la veu de l'autor a cau d'orella, no és gens fàcil. Joan Esculies hi reïx. Se l'entén a la primera tant en un article com en la narrativa, i t'agafa pel coll o et porta de la mà des de la primera línia. La seva prosa és tan precisa i eficaç com clara, vibrant i seductora, llegit a la revista *Serra d'Or*, al diari *La Vanguardia*, en àmbits periodístics i acadèmics molt diversos o, ara, en les dues novel·les que al llarg del darrer any ha publicat a Edicions de 1984 del també manresà Josep Cots. Esculies teixeix una malla que captura la varietat del món i la du a la taula del text amb vigor i detall.

Un veí ben estrany (2025) és una novel·la per fer-se preguntes. Cedeix al lector què pensar en cada moment i com es posiciona respecte de la veu narrativa, primera persona d'un personatge amb inquietuds que semblen sorgides del telenotícies. El títol més recent, *La gata* (2026), no s'aparta d'aquesta realitat i de les pors que genera. Esculies sap d'on

venim, coneix bé la història del segle XX, amb tots els seus alts i baixos, i aprofita la narrativa per treure'n lliçons per al present. Aquest és el temps que aborden totes dues novel·les, amb un mos tan bàrbar i cru com el dels seus relats *Contes bàrbars* (2009). Són retrats del paisatge moral d'una societat canviant i, a voltes, molt bèstia. Aquí, la narrativa és un tràiler de la realitat, una forma comprimida, sintètica i essencial d'abordar-la. *Tràilers* és el títol del recull amb què el 2005 va donar-se a conèixer com a narrador. La coherència amb què Esculies té plantejada la via narrativa és absoluta. Lliga amb el rigor de l'historiador i professor universitari i amb el compromís públic de l'intel·lectual. Vivim temps foscos i calen mirades

con la d'aquest manresà nascut el 1976, a les portes d'una democràcia que avui cal tornar a defensar amb memòria i esperança.

Joan Esculies i Genís Sinca presenten *La gata* el dia 12 a la Parcir. Quin gran duet.

EL CUL DEL POU

BULEVARD GUIMERÀ, EL NOU JARDÍ DE L'EDÈN!

L'Ajuntament converteix el carrer més comercial en un espai verd, ideal per fer pícnic familiars.

EL CARRER GUIMERÀ ES TENYEIX DE VERD

El nou arbrat i els arbustos del projecte el transformen en un jardí botànic

Un cop acabades les obres del carrer d'Àngel Guimerà i tot l'entorn –que per a molts ja estan esdevenint eternes– es posarà la cirereta del pastís del darrer mandat. Conjuntament amb la transformació de la Fàbrica Nova, l'alcaldia de Marc Aloy tindrà dos trumfos per bastir el programa electoral de cara a les municipals que contrarestin els atacs furibunds de l'oposició i presentin Manresa com una ciutat moderna i de futur que –inevitablement– lluita contra la preocupant degradació del centre històric. En aquest sentit, la reconversió del Guimerà en un bulevard és un projecte ambiciós que, per a molts, ja fa anys que s'hauria d'haver executat i, tot i el rebombori, transformarà la fesomia del centre per convertir-lo en un model llargament reproduït i imitat en els vials comercials de ciutats de tot el món.

Ara que comença a intuir-se com quedarà el carrer i, sobretot, que han començat a aparèixer les reproduccions en tres dimensions de la nova configuració, les imatges deixen entreveure un autèntic *jardí botànic*, que contrasta amb el tímid arbrat que es va intentar plantar anys enrere i que no ha acabat d'arrelar entre el trànsit rodat i unes voreres poc preparades. Segons el projecte, el carrer passarà de tenir 50 arbres a 106, i de tenir escocells amb terra nua a 2.100 plantes arbustives. El canvi desplega una mata de verd semblant a la del Passeig i l'illa de vianants ha de garantir que els comerços augmentin en rendiment sense necessitat de suportar el trànsit de vehicles. D'ara endavant, només cal que el model del Guimerà s'estengui per la resta del centre històric i els carrers es facin atractius tant per als comerços com per als vianants que hi passegin.

Ja que no volem ser enzes
ni una colla d'ignorants,
segons llegeixo a la premsa,
aviat ens posaran
una placa explicativa
de les que es fan i es desfan
al peu de les xemeneies
-vull dir les industrials-
que encara aguanten esveltes
sense indústria al seu voltant,
perquè el nostre patrimoni
que és de tots els ciutadans
s'aprecii com Déu mana,
fins i tot pels visitants.

Una any més sento timbales
i veig passar pels carrers
-l'escenari de l'Aixada-
gent vestida de guerrers,
amb els cascos i les llances
marcant el pas i demés.

Mentre aquí juguem a guerra
els Estats Units amb Trump
i Israel amb Netanyahu
se les tenen amb Iran
i sembren arreu el caos
uns i altres bombardant
amb drons, míssils i metralla
des del Golf fins a Teheran,
des d'Ormuz a Palestina,
de Ponent fins a Llevant.
No s'entén com avui dia
no hàgim après els humans
que els problemes es resolien
amb diàleg i parlant
i no pas brandant les armes
com alguns polítics fan,
dictadors i teocràtics
o escollits pels seus votants.
Som en un món ple de mones,
de líders folls i arrogants
que hauríem de posar a ratlla
com vàrem fer els manresans
amb en Galceran Sacosta,
amb la Llum i no amb les mans.
Necessitem un miracle
però avui ja no se'n fan
ni exercint la democràcia
com hem fet els catalans
amb el Procés i les urnes,
i és que res és com abans.

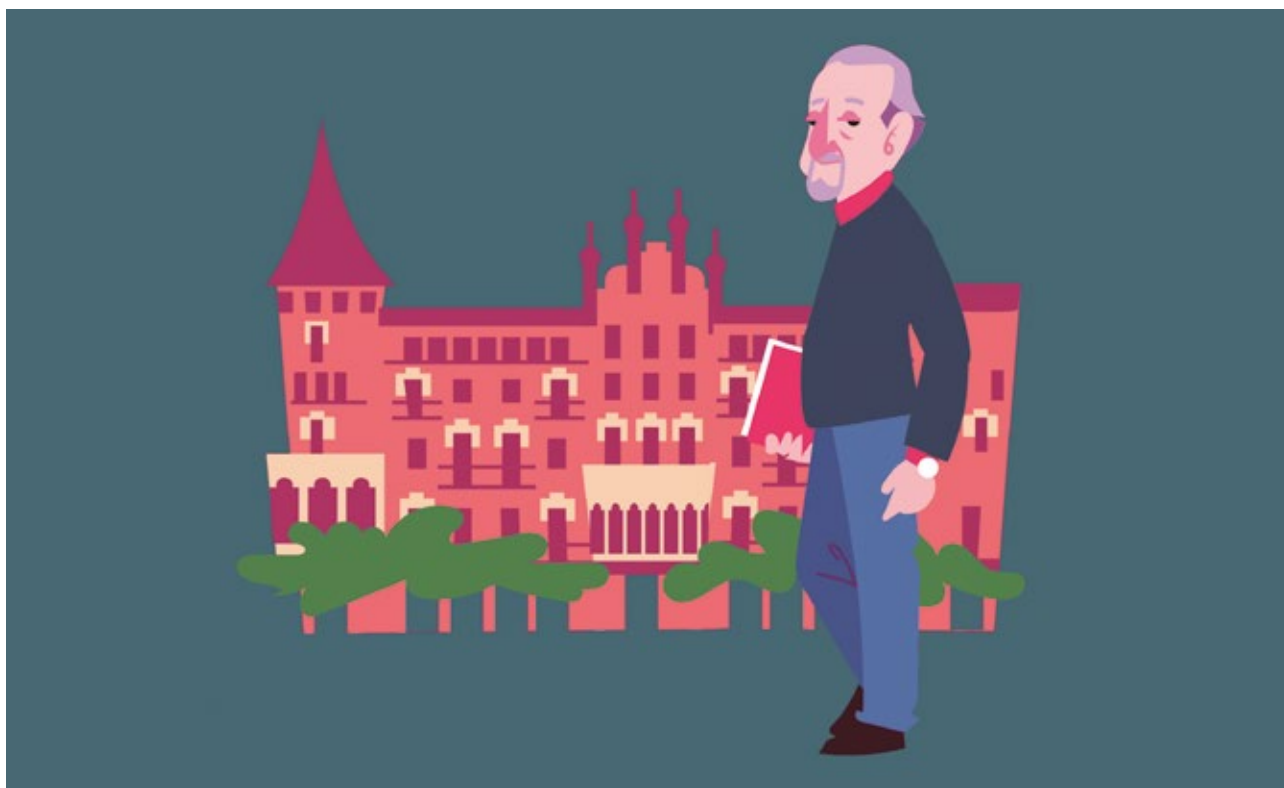
Han vingut per quedar-se

A l seua dia van arribar per quedar-se, l'homo sapiens, la roda, el paper, els diners, l'escriptura, els bancs, els ordinadors, els cotxes, el tabac, els forats a la roba, els sargits ... Ara, com si se'n acabés d'acudir la frase, tots sentenciem categòricament: «La intel·ligència artificial ha vingut per quedar-se!», obviant que hi ha milions de possibilitats que mai no s'esdevindran, com la Intel·ligència Ferrovia o la Menstruació Artificial, que segurament passaran de llarg perdent-se en l'obscur túnel de l'oblit.

En Josafath, acaba d'arribar a Manresa. És diumenge al matí i, aprofitant el bon temps, s'escapa per prendre contacte amb la ciutat. En plena reflexió existencial buscant la veritat interior, com és preceptiu en els dies de Quaresma, es troba amb una centúria de legionaris romans lluint cuixam i ràpidament calcula que deu fer uns 2040 anys que estan patrullant a la recerca de lacetans. Els soldats pugen rabents des del Born perseguits per un grup de persones uniformades amb granes de color taronja que van desbocades pel centre de la ciutat fent fotografies. En Josafath és nou a la ciutat i no perd detall. «Dec ser a Roma?». Despatat, topa amb una gran portalada que el convida a entrar al món medieval manresà: «La Fira de l'Aixada», llegeix, i es prepara per a un viatge enrere de 680 anys. «Interessant!». Hi entra, res no sembla gaire vell -no sap que es farà la setmana que ve-, i en una plaça presidida per un edifici amb banderes al cap, observa com una colla de gent enfaixada de totes les edats, amb camisa grisa i pantaló blanc, s'amunteguen al mig sense pudor. Intenta consultar la seva base de dades per esbrinar de què es tracta, però li sona l'alarma i fuig corrent. És l'hora programada i ja el deuen trobar a faltar. Gairebé tira a terra un senyor amb gellaba i detecta que té l'estómac buit, en compliment, com és preceptiu, del dejuni del Ramadà, instituit 1.448 anys abans. Quan arriba al destí, darrere d'uns soldats lluint casaca blava immaculada i armats amb fusells del 1714 que es fan fotos amb una noia bronzejada obrint una porta, reconeix la filera de fanals vermells davant del teatre Conservatori anunciant que, a dintre, es fa un acte per donar la benvinguda oficial a l'any xinès 4.724 del cavall de foc. Al Josafath no li importa gaire saber en quin any està, per a ell tot són números. Entra. La funció està a punt de començar i, a l'escenari, es col·loca a lloc amb vuit robots més per executar un ball de bastons. La imitació és tan perfecta que ningú no s'ha adonat que els dansaires no són humans. Ja estan aquí, entre nosaltres, han vingut per quedar-se.

MARIÀ MUÑOZ, ORDIT I TRAMA MANRESANA

tant que el coneixeu! Marià-Francesc Muñoz Martínez, amb 82 anys acabats de fer. Tot i néixer al poble de la mare -Vega de Ruiponce, febrer del 44- el cert és que de seguida va venir a Manresa, on el pare exercia de militar. S'estaven a la baixada del Pòpul, on va néixer el seu germà, l'Agustí. «Més endavant vam anar a un pis de les cases de xocolata, com tants d'altres funcionaris i militars, on va arribar la meva germana, Maria Carme». La vida era prou magra, però el Marià tenia cara d'espavilat, i a l'antic col·legi de Sant Ignasi suggereixen a la família d'encaminar-lo al batxillerat. Dit i fet, el Marià va passar pel Lluís de Peguera, «però després de l'elemental el meu pare va ser clar: de primer treballar i, si de cas, estudiar nocturn». Les classes seran de peritatge industrial, a l'acadèmia Central, i la feina a les assegurances Santasusana. Tot just tenia quinze anys, era el primer assalariat que contractava l'empresa i no s'hagués cregut mai que allà mateix hi passaria exactament mig segle. «Va ser aleshores, al costat del pare i dels dos fills Santasusana, que vaig descobrir la ciutat, les persones i les empreses, tota la trama». Estudiar, treballar... i festejar. Ara sovintejarà el cinema i fins i tot el ball, a la Gàbia, i el peritatge s'encalla al darrer curs. «Almenys em va servir per demanar pròrrogues i al final em va tocar artilleria antiaèria a Barcelona: allà hi havia mig equip del Barça *enxufat!*». Llicenciat com a sergent de complement, ja no es planteja res que no siguin les assegurances i el matrimoni l'any 1970 amb Antònia Gómez-Quintero. «Érem molt joves, ens estàvem al carrer Gaudí i ben aviat va arribar la canalla: la Belén, la Cristina i el Carles...». I és aleshores que el conviden a una primera reunió a la par-

ròquia de la Sagrada Família per promoure l'associació de veïns del barri: el Marià hi descobrirà que són les persones les que fan l'ordit de la ciutat. I s'hi engresca, amb aquell posat de milhomes que té la joventut. «Ara al cap dels anys m'agrada veure com ha canviat el barri, com l'hem millorat». El seu compromís es multiplica a la Federació d'Associacions de Veïns, fins al punt de rebre ofertes d'incorporar-se a la política municipal, ofertes que rebutjarà sempre. Que no vol dir que no s'impliqui: l'any 1988, al capdavant de la nova entitat Ma'm -Manresana de mogudes- dinamitzarà la festa major «amb concerts memorables, des del Sabina als Mecano, o la Mary Santpere al Kursaal, o el *Cómeme el coco, negro*, de la Cubana...». El Ma'm en només dos anys va fer història i el Marià era a totes les salses! «Però calien relleus, i nosaltres havíem esdevingut un grup d'amics». Precisament és al Ma'm on coneixerà la Fina Sitjes amb qui refà la seva vida sentimental. Més tard li arribaran episodis convulsos: la mort prematura de la Fina després d'una llarga malaltia o, ell mateix, que entoma -i supera!- un càncer de pàncrees. Jubilat, esdevindrà un habitual de les tertúlies televisives al canal Taronja o bé als cursos a la FUB Sénior. Ara només conserva la participació al Patronat de la residència d'avis Sagrada Família i diu que allò que més el motiva és veure créixer la descendència. «I és clar que si miro enrere veig que m'he equivocat en algunes coses, però el cert és que he viscut la vida i soc feliç. Tot allò que he fet m'ha format». I, coneixedor profund de la trama i ordit manresana, celebra que la ciutat sempre li ha retornat multiplicada tota l'estima que ell ha provat de donar-li.

MURALS DESMORALITZADORS

És d'agrair que, al llarg dels darrers anys, diferents artistes plàstics s'hagin avingut a embellir el barri vell, pintant murals de colors vius en parets mortes. Tots sabem que l'esperança de vida d'una pintura de carrer és sotmesa a molts imponderables: l'enderroc de la paret i la reedificació d'un solar; la humitat, la pols i la pol·lució; la mà vandàlica dels trinxeraires... Tanmateix, és de doldre, quan això passa, que ningú s'ocupi de vetllar pel manteniment d'aquests murals, envellits prematurament i deixant al descobert unes nafres que fan encara més visible l'estat de decrepitud i deixadesa de l'entorn. Com diuen les Sagrades Escriptures, si allò que es fa no es refà quan es desfà, més val deixar de fer-ho. D'aquí que el Creador amb un cop en tingués prou.

BUGADA AL POU

EMPAR MOLINER I ELS BURQUES MANRESANS

És prou coneguda la polèmica sobre la proposta de prohibició del burca, presentada al Congrés dels Diputats per VOX i PP. Però del que us vull parlar en aquesta primera bugada del mes és de l'article de l'Empar Moliner del dia 19 de febrer, al diari Ara, en què l'escriptora, que viu a Castellbell i el Vilar, parlava textualment de «les dones que veig per Manresa, darrere el marit, de vegades assegudes en cafeteries, amb ells alimentant-les amb la cullera». Ho diu l'Empar i no hi vull afegir gran cosa, més enllà de pensar que potser no hi ha tants burques a Manresa com l'escriptora sembla insinuar. Que no dic pas que no n'hi hagi algun...

EL POZO DE LA GALLINA

En la secció *Crònica social* del mes de febrer es reproduïa una foto amb els membres de l'entitat Associació d'Amics de la història de Manresa, que es va fundar al soterrani de la llibreria Xipell, el 14 de novembre de 1953. M'expliquen l'autor de la secció que quan es va constituir l'associació van editar dos llibres. I el segon era *San Ignacio de Loyola y la Ciudad de Manresa*, traduït de l'original català de l'arxiver Joaquim Sarret i Arbós. En fer-ne la traducció van considerar ben normal parlar d'*El Pozo de la gallina*, com es pot observar en la imatge, i quedar-se tan amples. També em diu que el grup d'empresaris iniciadors de la idea van acabar aviat les seves ganes de publicar, i així, la seva aventura per recuperar una història manresana ben peculiar, va acabar molt aviat i sense pena ni glòria.

REGISTRE VIATGER

A l'avinguda de la Divina Pastora, vora el convent de Santa Clara, un lector perspicax ha detectat un registre de les aigües... de Lleida! Sembla que el miracle de la Llum, que tanta aigua ha dut a Manresa, no arriba al capdamunt de

Per fer el debat caldria una qüestió bàsica. Que les dones que el pateixen poguessin debatre

maltractar els animals domèstics? No. No hi ha debat. I dic sobre els animals domèstics, perquè les dones amb burca que veig per Manresa, darrere el marit, de vegades assegudes en cafeteries amb ells alimentant-les amb la cullera, m'ho semblen, d'animals domèstics. Tal qual. Animals domèstics. Res més.

Per fer un debat serà sobre el burca caldria una qüestió molt important i bàsica. Que les dones que el pateixen poguessin debatre. Explicar com les satisfà tapar-se cada dia i caminar vigilant de no caure per culpa de la falta de visió lateral. Però això, esclar, no passarà, perquè una anul·lació ai-

Capilla de San Ignacio y pozo de la gallina

les Escodines, que es procura l'aigua de la terra ferma. Això o que un paleta espavilat fa anys en va amortitzar un de sobrant...

EFFECTE ÒPTIC

No em puc estar de reproduir aquesta foto, que sortia a la contraportada d'*El Periódico*, el dia 2 de febrer. No em digueu que a primer cop d'ull no us sembla que esteu veient la manresana Llibreria Roca del carrer Sant Miquel. Doncs, no ho és. Com s'explica al diari, la imatge correspon a la centenària paperereria Canut, del número 73 del carrer Girona, a Barcelona, fundada probablement el 1916. No em negareu que hi té força retirada.

LA MANRESA ROVELLADA

El barri vell envelleix, com bé diu el mateix nom, però a més se'ns rovella, com es pot comprovar en aquesta fotografia que m'envia un lector que viu al carrer Sobrerroca, on es veu l'escala interior de la torre del portal medieval que donava accés a la ciutat. L'escala no és pas medieval, evidentment, però al pas que va i si no s'hi posa una mà de pintura, se'ns acabarà de malmetre.

RÈTOL CAP PER AVALL

L'Ajuntament està enllestint les obres de construcció del polígon industrial del Pont Nou, que inevitablement han comportat un llarg període de trasbals i caos circulatori en aquell sector. Les molèsties s'han procurat esmorteir amb rètols informatius, que assessoren els conductors damnificats i els indiquen com ho han de fer per sortir-ne, però com es pot observar en aquesta imatge alguns d'aquests rètols són de mal llegir...

PINTADA INACABADA

I per acabar, una pintada inacabada, valgui la redundància. La foto me la fa arribar una amable lectora que viu

notat el director potser tingui propietats miraculoses. És a la cantonada amb Correll de Cent i al seu voltant sobreviuen en perfecte estat de salut diverses botigues centenàries, o sigui, encara que comencin al peu d'extinció d'un temps ençà, floreixen algunes d'aquestes se'n ha escrit molt i molt bé, però poc, encara, n'ha celebrat la trajectòria de la paperereria Canut, que en la més modesta de les hipòtesis compleix 100 anys aquest 2016, tot i que, probablement, tingui arrels el 1916.

Del Papi Canut, que es troba just al costat de l'establiment, donem fe de la seva existència: anuncia la premsa com a mínim des de 1882, o sigui, l'any en què van començar, encara que no s'ha trobat, les obres de la Sagrada Família. El part del Canut del Centre, que està un parell de portes més avall, se suposa que va ser el 1907, tot i que la història oral del barri assegura que ja era un cànon social el 1873, l'any de la Primera República. I què podem dir de la veïna Granja Verdell, que va obrir per primera vegada la persiana el 1921, un any en què Barcelona va ser el Chicago d'Europa, i va sorprendre els veïns amb una naua incompromissable.

Del Bertrams, situat a l'altra banda de la vorera de la premsa, que és una producció de fons, està catalogada patrimonialment l'arquitectura de l'antic Colomado Bertrams, avui un restaurant, una joia que presumim d'haver sigut fundada el 1892, l'any d'un bastant oblidat brasat atemptat a la plaça Reial de Barcelona. I just al seu costat va tancar recentment les portes, tot i que amb propòsit de revivir, el bar Parícut, d'edat incerta, però que els seus cambiers afirmen que devia el seu nom al fet que l'any del catapars de la barra es va veure el fust del delirio perquè cap edifici sapia les vistes.

Retrats històrics

mercat que llavors tenia l'establiment, basat dels Lladres. Llavors hi havia tres o quatre botigues, i el seu ús, que devia ser a sobre del negoci, que en alguna ocasió havia explicat que la paperereria la va fundar no anys abans, el 1916, quan Barcelona era una ciutat neutral en la Gran Guerra, però dividida en les terralles de segues molt enceses, entre aliats i germanofils.

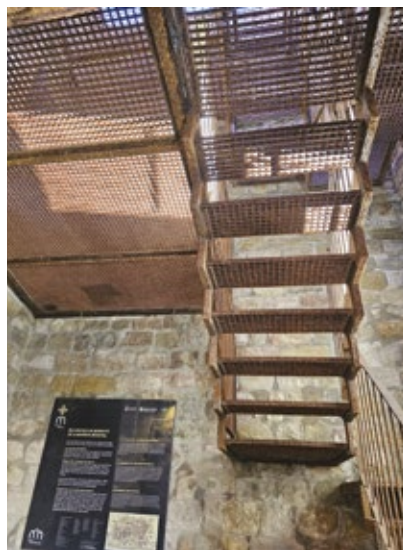
Un local singular

La història de la botiga té, és clar, els seus episodis ressenyables. Entre aquests, en destacam que potser sigui el més interessant. Als anys 30, la Mercè no tenia intenció que la paperereria fos el transmissió d'una saga familiar. Havia encaminat els seus passos professionals com a economista i, per una sèrie de circumstàncies familiars que no volem al·lucinar, el negoci va ser traspassat a una empresa. Durant uns 10 anys, l'establiment va cobrir, a través d'una línia, el mal vist a Barcelona en circumstàncies semblants, els Canut van tornar. La Mercè va deixar la seva ocupació i es va posar al capdavant de la paperereria. Pina avui.

No veiem una idea fèrtil, no únicament per a tots aquests pares i mares que, després, descobreixen que els seus fills empren fins a l'últim minut per recordar que necessiten tal o tal llibre de text o material escolar, sinó perquè, com passa amb les papereries d'antany, al·lucina la seva genètica algun punt de llibertat.

Així és. Als aparadors, davant la font, malhi falta una selecció de novetats editorials, amb el detall que la Mercè sempre guarda un impuls preferent per als escriptors que viuen al barri, com ara Enric Carner, Jordi Cruanyes, Mercè Mascló i, aquests dies, Alex Aguilar, biòleg de la Universitat de Barcelona que acaba de publicar una obra inèdita, una fascinant ruta a la recerca dels vestigis de la caça de boïnes a la costa catalana prehistòrica.

Com a llibreria esmentem no, però el que sobretot li fa glòria a la Mercè és que l'autor l'ha treballat més a mà amb el seu fill

al carrer de la Verge de l'Alba, on ha captat aquesta imatge d'una pintura mural que segurament no sabrem mai què havia de dir, però que ha quedat immortalitzada així.

VAGA MASSIVA DE
DOCENTS AL BAGES

VE TAN DE LLUNY QUE NOMÉS AMB VOCACIÓ,
NO ES SOLUCIONA EL PROBLEMA

JAUME GUBIANAS 2023

8M / Dia Internacional de les Dones

La Diputació de Barcelona i els municipis de la demarcació fem polítiques feministes per construir ciutats i pobles igualitaris. Fem possible la igualtat!

Un cop acabades les obres
de millora i adequació

VINE A VISITAR L'ANÒNIMA

Dissabte 21 i diumenge 22 de març de 2026
de 10 a 13 h

Visita guiada a l'interior de l'Anònima

És imprescindible reservar plaça, a partir del 9 de març, a www.manresaturisme.cat
o presencialment a l'**Oficina de Turisme de Manresa** (plaça Major, 10) de
diumenge a dijous de 10 a 15 h, i divendres i dissabte de 10 a 15 h i de 17 a 19 h.

Les visites són gratuïtes.

Inici de la visita: carrer de Llusa, 9. Durada: 1 hora aprox.

S'aconsella portar calçat còmode.